

**DIGITAALISEN ARKISTON
KÄYTTÖÖNOTTOPROSESSIN
ONNISTUMINEN TOIMITTAJAN
NÄKÖKULMASTA YLESSÄ**

Petra Palola

Opinnäytetyö
Toukokuu 2013
Mediatuottamisen koulutus-
ohjelma (ylempi AMK)

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ylempi ammattikorkeakoulututkinto
Mediatuottamisen koulutusohjelma

PALOLA, PETRA:

Digitaalisen arkiston käyttöönottoprosessin onnistuminen toimittajan näkökulmasta
Ylessä

Opinnäytetyö 82 sivua, joista liitteitä 29 sivua
Toukokuu 2013

Metro on Ylen digitaalinen medianhallintajärjestelmä, joka toimii Ylen video-, ääni- ja valokuva-arkistona. Jokaisella Ylen työntekijällä on mahdollisuus päästä katsomaan, kuuntelemaan ja käyttämään arkistomateriaalia Metrosta.

Metron käyttöönottoprosessi oli haastava. Loppukäyttäjien koulutusvaiheessa moni Metron prosessi oli keskeneräinen tai avoin. Opinnäytetyöni tavoitteena oli etsiä ratkaisuja käyttöönottoprosessiin ja poimia epäkohtia tavoista, joilla toimittajat käyttävät Metroa. Käytin tutkimusmenetelminä haastatteluja ja kyselyä. Niistä sain lisää tietoa Metron taustoista ja toimittajien ajatuksista digitaalista arkistoa kohtaan.

Tutkimuksen myötä havaitsin, että uuden järjestelmän käyttöönottoprosessissa on kuunneltava loppukäyttäjii ja otettava heidät mukaan suunnittelemaan järjestelmää. Koulutettaessa käyttäjiä uuteen järjestelmään on otettava huomioon erilaiset oppijat ja kannustettava käyttäjiä tutustumaan järjestelmään.

Asiasanat: digitaalinen arkisto, uuden järjestelmän käyttöönotto, toimenkuvan muutos

ABSTRACT

Tampere University of Applied Sciences, Master's Degree
Master's Degree Programme in Media Management

PETRA PALOLA:

Succeeding in introduction process from journalist's point of view

Bachelor's thesis 82 pages, appendices 29 pages

May 2013

Metro is Yle's digital media management system, which also serves as a digital archive for film, sound and images. Every employee of Yle has a possibility to use Metro.

The purpose of this thesis was to find solutions and faults from journalists' use of Metro and from the introduction process itself. The data were collected from several interviews and from a poll directed to end users.

The findings indicate that when introducing a new system, end users should have been part of the project since the start of the whole development process. In training the knowledge levels of trainees must be taken into account and to find out ways to encourage users to start using the new system.

Key words: digital archive, introduction of a new system, change in job description

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	TOIMINTAYMPÄRISTÖN KUVAUS.....	7
2.1	Ylen ja Ylen TV-arkiston historia	7
2.2	Ylen arkistomateriaalin dokumentointi.....	8
2.3	Arkistomateriaali ja sen käyttö	13
2.3.1	Mitä on arkistomateriaali?.....	13
2.3.2	Arkistomateriaalin käyttö ennen Metroa.....	13
2.4	Ylen TV-arkiston digitalisaatio	15
2.5	Metro työvälineenä ohjelman teossa.....	19
2.6	Metro-kehitysprojekti	21
2.6.1	Tiedotus.....	22
2.6.2	Metro-koulutus	23
2.6.3	Koulutuksen jälkeen.....	25
3	TUTKIMUSMENETELMÄT	27
3.1	Lähtökohdat	27
3.2	Sidosryhmäanalyysi	29
3.3	Haastattelu	31
3.4	Kysely	31
3.4.1	Kyselyn suunnittelu.....	32
3.5	Tulokset kyselystä.....	34
3.5.1	Perustiedot.....	34
3.5.2	Metron käyttö	35
3.5.3	Koulutus	37
3.5.4	Ongelmat Metron käytössä	39
3.5.5	Käyttöoikeudet	40
3.5.6	Parannusehdotukset.....	40
4	JOHTOPÄÄTÖKSET	42
4.1	Kyselyn tuloksien vertailu aiempaan tutkimukseen	42
4.2	Sähköpostihaastattelujen johtopäätökset	44
4.3	Tyypikkuvaukset toimittajista kyselyn pohjalta	45
4.4	SWOT-analyysi	48
5	YHTEENVETO	51
	LÄHTEET.....	53
	LIITTEET	55
	Liite 1. Arkistohaun hakuoperaattorit	55
	Liite 2. Informaattikoiden Tarkki ja Koivula pohjakysymykset 14.4.2011	56
	Liite 3. Metro- uutiskirje 28.9.2009	57

Liite 4. Metro-utiskirje 1.9.2010	60
Liite 5. Metron hakukoulutuksen asialista (lyhennetty versio)	64
Liite 6. Kysely	68
Liite 7. Kyselyn tulokset	72
Liite 8. Sähköpostihaastattelun kysymykset 5/2011	82

1 JOHDANTO

Työskentelen Ylen Luovat sisällöt -organisaatiossa tuotantokoordinaattorina. Viime vuodet olen tehnyt töitä Yle Asiassa asiaohjelmien parissa ja ennen yamk-opiskelua työskentelin Metro-kouluttajana oman työni ohessa 1½ vuotta. Tällä hetkellä olen hoivovapaalla lapsen kanssa kotona.

Metro on Ylen digitaalinen medianhallintajärjestelmä, joka otettiin käyttöön vuonna 2009. Metroon tullaan parin vuoden sisällä sähköisesti syöttämään kaikki Ylen video-, ääni- ja valokuvamateriaali. Jokaisella Ylen työntekijällä on mahdollisuus päästä katsomaan, kuuntelemaan ja käyttämään arkistoja.

Metron käyttöönotto -koulutus oli laaja ja mielenkiintoinen työ. Koulutusvaiheessa moni Metron prosessi oli keskeneräinen tai avoin. Metro-kouluttajana näin, mitä parannettavaa Metron käytössä olisi. Suurin uusi käyttäjäryhmä oli toimittajat. Opinnäytetyöni tavoitteena on etsiä ratkaisuja ja poimia epäkohtia toimittajien Metron käytöstä ja Metron käyttöönottoprosessin onnistumisesta.

Opinnäytetyöni käy läpi Ylen tv-arkiston historiaa ja käsittelee Metron käyttöönottoprosessia. Tutkin opinnäytetyössäni sitä, miten tv-toimittajat ovat omaksuneet digiarkiston käytön ja kuinka ahkerasti he käyttävät arkistomateriaalia digitaalisesta arkistosta verrattuna nauha-arkistoon.

Opinnäytetyöni tutkimusaineisto koostuu yksittäis-, ryhmä- ja sähköpostihaastatteluista. Lisäksi lähetin kyselyn Metron käytöstä 250 ylelläiselle toimittajalle.

Kerron tässä työssä aluksi tarkemmin Metron taustasta ja historiasta. Esittelen tutkimustulokset ja vertaan niitä Ylen Tampereen arkiston informaattikko Pekka Kaurasen pro gradu -tutkielmassa vuonna 2008 haastateltujen Ylen ohjelmatyöntekijöiden vastauksiin. Lopuksi teen SWOT-analyysin Metro-projektin käynnistymisen vahvuuksista, heikkouksista, mahdollisuuksista ja uhista sekä yhteenvedon käyttöönottoprosessin onnistumisesta.

2 TOIMINTAYMPÄRISTÖN KUVAUS

2.1 Ylen ja Ylen TV-arkiston historia

Yleisradio perustettiin 1926 julkisen palvelun välineeksi. 86 vuodessa suurimmalta osin valtion omistama yhtiö on osoittautunut vahvaksi kaupallisesti ja poliittisesti riippumattomaksi sähköisen median jakelukanavaksi vahvistamaan kansanvaltaa ja suomalaista kulttuuria (Julkinen palvelu... 2010). Ylen visio, eli se, mistä unelmoidaan ja mitä halutaan saavuttaa, on olla merkityksellisin sähköisen median sisällöntuottaja ja rohkea suunnannäyttävä journalismissa ja kulttuurissa (Ylen strategia 2010).

Ylen strategia, eli suunnitelma tai teoria siitä, miten pyritään saavuttamaan päämäärä, on tuottaa julkisen palvelun mediasisältöjä, jotka rikastuttavat jokaisen suomalaisen elämää. Ylen tarjoama kuva maailmasta on riippumattomasti monipuolinen ja monikulttuurinen. Yle erottuu muista omilla arvoillaan: suomalaisuus, luotettavuus, riippumattomuus, monipuolisuus ja ihmisen arvostaminen. (Ylen strategia 2010.)

Ylen arkiston kokoelmissa on noin 750 000 radio-ohjelmaa vuodesta 1935 alkaen, lähes puoli miljoonaa tv-ohjelmaa ja elokuvaa vuodesta 1906 alkaen, lähes miljoona valokuvaa, noin 80 000 äänitehostetta, satoja tuhansia äänilevyjä, noin 70 000 niteen kirjasto ja laaja nuotisto. Kokoelma karttuu kymmenillä tuhansilla nimikkeillä joka vuosi (http://ohjelmat.yle.fi/arkistomyynti/mita_arkistomyynti 9.7.2012). TV-arkiston valikoiman ylläpito on katsottu osaksi Ylen kulttuurityötä ja kansallista muistiamme. Tallenteet tarjoavat tilaisuuden palata ainutlaatuisiin tv- ja radiokokemuksiin pitkänkin ajan päästä. (<http://yle.fi/tallennemyynti/> 9.7.2012). Vanhan arkistomateriaalin saattaminen yleisölle käytettävissä olevien jakeluteiden välityksellä kuuluu myös olennaisena osana julkisen palvelun tehtäviin (http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2002/liitteet/Selvitys2002_tv-arkistot.pdf?lang=fi 9.7.2012).

Tv-arkisto perustettiin vuonna 1957 eli samana vuonna kuin säännölliset tv-lähetykset alkoivat. Arkistoon on vuosikymmeniä arkistoitu materiaalia, joka on jäänyt jälkipolville tärkeäksi ajan kuvaajaksi. Vanhin säilynyt materiaali on vanhoilta elokuvayhtiöiltä ostettu aineisto vuodelta 1906 ja vanhin Ylen omatuottoinen materiaali on vuodelta

1957, Heikki Roivaksen ohjaama ”Lintu-filmi”, lyhyt insertti, joka kertoo linnuista (De Rybel 2011).

Ylen ensimmäiset tv-lähetykset olivat suoria eikä niistä tehty taltioita arkistointia varten. Täten yhtään alkuvuosien ohjelmaa ei ole arkistoitu kokonaisuina. Vuoteen 1960 mennessä arkistoidut taltiot ovat myös pääsääntöisesti mykkiä. Arkistointityötä ei 1950- ja 1960-luvuilla koettu tärkeäksi, joten riitti, kun filmipurkin kannessa luki ohjelman nimi. (De Rybel 2011.)

Vuonna 1960 Yle siirtyi kuvanauhatuotantoon, mutta koska kuvanauhat olivat kalliita, ei niitä arkistoitu, vaan käytettiin ahkerasti uudelleen. Osa materiaaleista kuvattiin nauhalta filmille huonolaatuisena, mutta suurin osa materiaaleista jäi edelleen tallentamatta. (De Rybel 2011.)

Vuonna 1977 perustettiin Arkistotoimikunta, joka päätti, mitkä ohjelmat arkistoitiin ja mitkä poistettaisiin (De Rybel 2011). Vuonna 1984 säädettiin Suomessa laki elokuvien arkistoinnista, joka määräsi säilytettäväksi kaiken elokuvan muodossa tallennetun materiaalin kulttuuriomaisuuden säilyttämiseksi sekä elokuvan tuntemuksen ja tutkimuksen edistämiseksi (Laki elokuvien arkistoinnista 27.7.1984/576). Ylessä laki tulkittiin niin, että kaikki omatuotantoinen tv-ohjelmamateriaali alettiin arkistoida pysyvästi tv-arkistoon (Kauranen 2008, 7).

Ylen tv-arkiston nauhakokoelmat sijaitsevat Helsingissä Pasilassa ja Tampereella Tohlopissa. Nauhat ja filmit on varastoitu formaateittain varasto- tai liukuhylyihin. Arkistoidut nauhat on numeroitu ja koteloihin on kiinnitetty niin sanottu kelakortti, johon on merkitty nauhaa tai filmiä ja ohjelmaa koskevia tietoja (Kauranen 2008, 31).

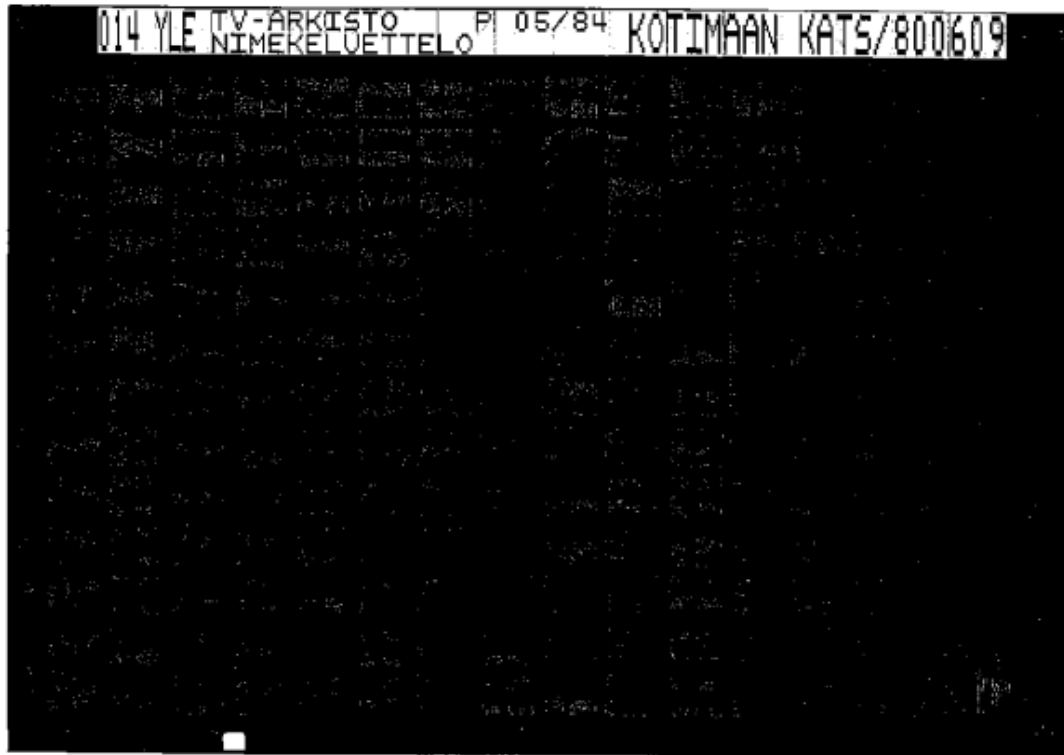
2.2 Ylen arkistomateriaalin dokumentointi

Vuonna 1958 filmiarkistosta vastasi Laura Nevasto. Nevasto ymmärsi arkistoinnin tärkeyden ja hänen aikanaan filmejä alettiin purkittaa arkistolaatikoihin ja ne saivat arkistonumeron. Arkistonumeroiden alkukirjainten perusteella pystyttiin päättelemään, mikä tyylistä insertistä tai elokuvasta oli kyse, sillä filmipurkissa luki vain ohjelman nimi. (De Rybel 2011.)

Vuoteen 1976 asti Ylessä dokumentointi tehtiin ainoastaan kortistoin ja mapein (Tarkki, haastattelu 14.4.2011). Toimitukset alkoivat tuottaa sisältötietoja vasta vuonna 1974, jota ennen ne kirjoitettiin ylös päivälehtien tai Antenni-lehden tv-ohjelmätiedoista (De Rybel 2011).

Vuonna 1976 käyttöön otettiin mikrokortit, jotka olivat kortteja, joihin piti mahdollisimman tiiviisti arkistoida hakusanoja ja tietoa ohjelmasta. Mikrokortteja säilytettiin kansioissa ja tiedot niistä tulostettiin tarvittaessa. Mikrokorttien käyttäminen oli erittäin hidasta. Kun informaattikko täytti mikrokortin tietoja, saattoi kestää vuoden ennen kuin se saapui lopullisessa muodossa takaisin informaattikolle. Pasilan tv-arkiston päällikkö tarkasti mikrokortin sisällön, sen jälkeen atk-kirjoittaja muutti tiedot mikrokortin muotoon ja lopulta valtion atk-keskuksessa tehtiin mikrokortti. Mikrokortin lyhenteet ja muut tiedot ovat vaikuttaneet nykyisiin sääntöihin. Vanhat, kulttuurisesti arvokkaat mustavalkoisten materiaalien tiedot olivat ainoastaan papereilla, joihin merkattiin värikyynillä eri vuosikymmenet ja näin ollen usein luotettiin omaan ja toisten muistiin. (Tarkki, haastattelu 14.4.2011.)

KUVA 1. Mikrokortti

Vuodesta 1984 vuoteen 1999 käytössä oli ensimmäinen tietokonepohjainen arkisto, Stairs. Se toimi DOS-pohjaisessa keskuskonejärjestelmässä, joka oli käytössä Ylessä vuoteen 2005 asti. Stairs pysyi samanlaisena 15 vuoden ajan. Vuonna 1989 alkoivat kuvaussihteerit (nyk. tuotantokoordinaattori) purkaa tv-materiaalia kuvailevaksi tekstiksi, jonka avulla jatkossa pystyttiin hakemaan ja käyttämään materiaalia uusien ohjelmien arkistomateriaalina käyttöoikeuksien niin salliessa. (Tarkki, haastattelu 14.4.2011.)

Joulukuussa 1999 otettiin käyttöön Ylen intranetissä toimiva BRS-tekstihakujärjestelmä, jonka kautta pystyi hakemaan niin tv-arkiston, radioarkiston kuin äänilevyn materiaalia. BRS on ollut mallina Metrossa sijaitsevalle LLDS-hakujärjestelmälle eli Metron sisällä toimivalle erilliselle arkistohauille. (Tarkki, haastattelu 14.4.2011.)

Koko tietokanta. TVAR

Vapaateksti
 Ohjelman nimi
 Sisältö
 Aihe
 Tekijät
 Nauhat
 Lähetyspäivämäärä
 Valmistumisajankohta
 Tuotantonro
 Värillisuus
 Taltion sijainti
 Nauhatyyppi

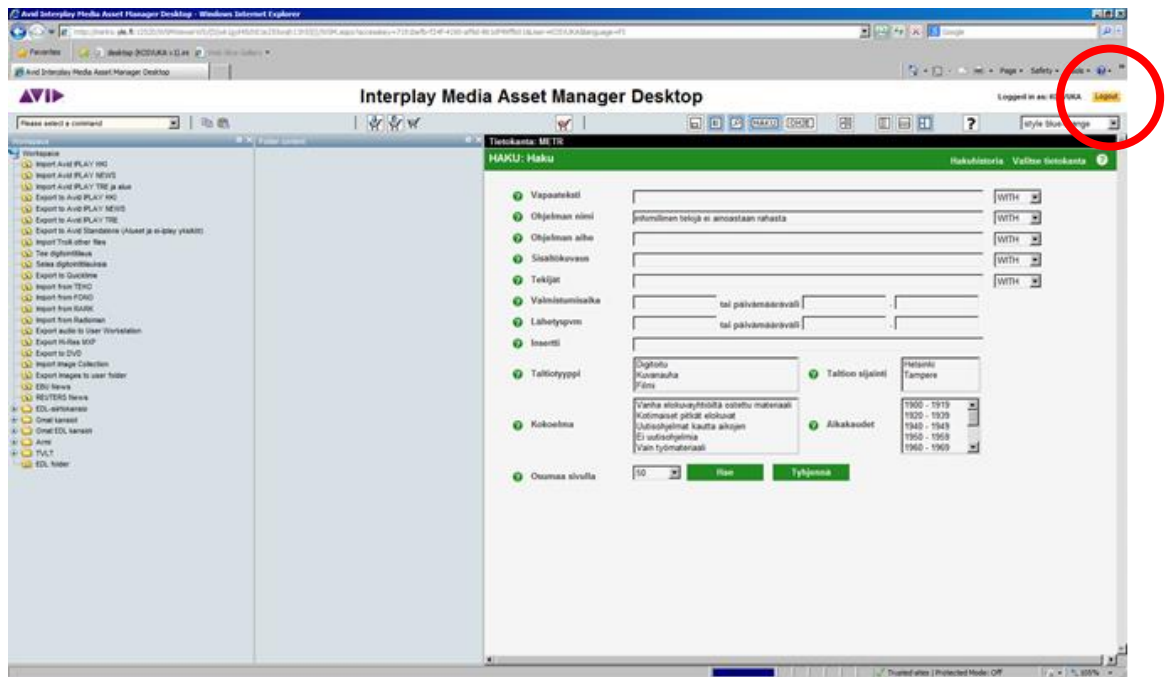
Kirjoita hakusanat:

WITH
 WITH
 WITH
 WITH
 OR
 tai päivämäärävali -
 tai päivämäärävali -

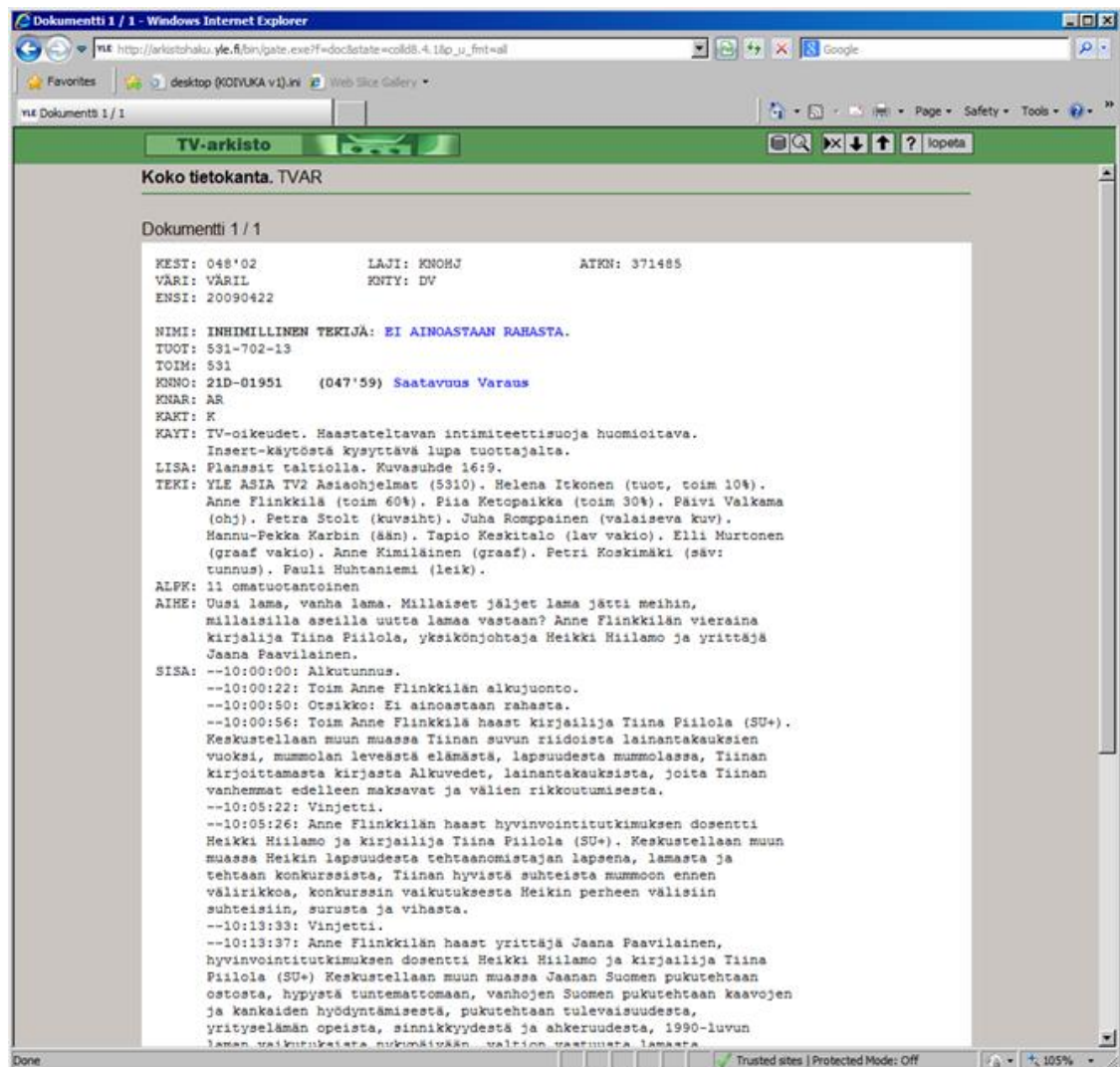
Lajittelu: kentän mukaisesti laskevassa järjestyksessä Otsikoita: 50 riviä
 Painotettu lajittelu

Hakuhistoria			
Haku	Hakulause	Osumia	Dokumentteja

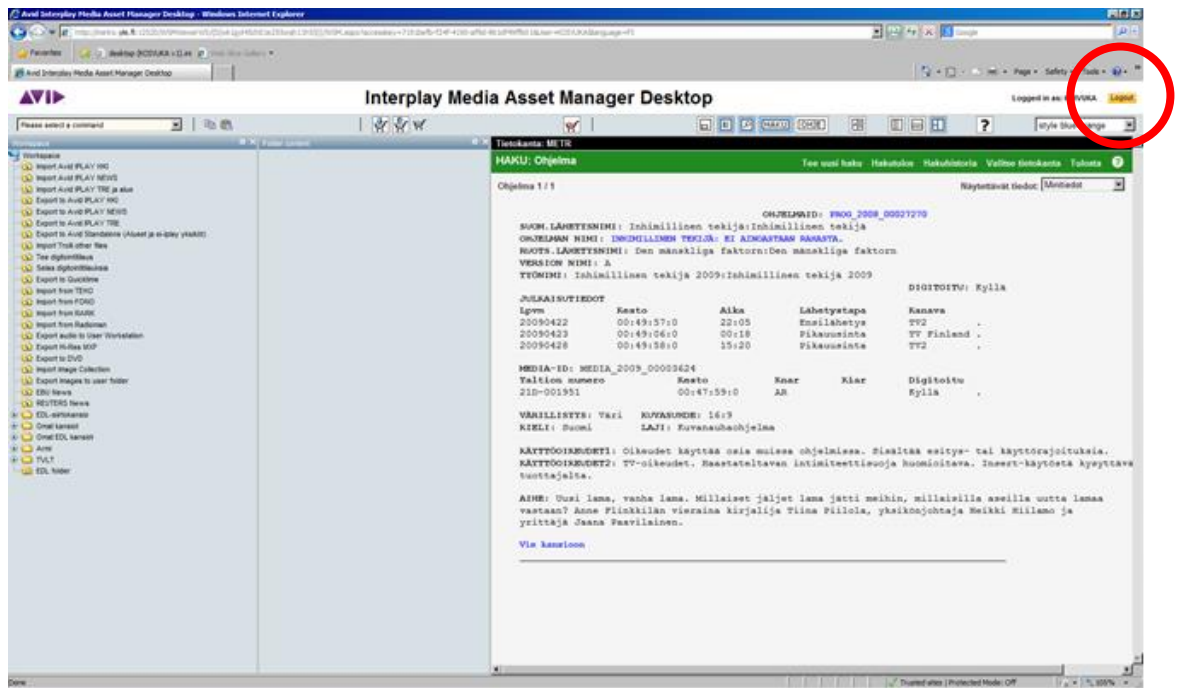
KUVA 2. BRS- tekstihakujärjestelmän hakunäkymä

KUVA 3. LLDS:n hakunäkymä

KUVA 4. BRS- tekstihakujärjestelmän hakutulostenäkymä

KUVA 5. LLDS:n hakutuloksenäkymä

BRS- tekstihakujärjestelmää käyttivät lähinnä informaattikot ja tuotantokoordinaattorit, koska materiaalin haku vaati enemmän työaikaa tutustua informaattikoille kehitetyn arkistohaun sääntöihin. BRS, kuten nyt myös Metrossa toimiva LLDS-hakujärjestelmä, toimii Boolean operaattoreiden (ks. Liite 1) mukaan. Esimerkiksi AND-operaattori rajaa hakua. Kun haetaan sanoilla ”Lipponen AND Vanhanen”, otetaan hakutuloksiin mukaan vain materiaali, jonka teksteissä esiintyy molemmat (tai kaikki) hakusanat (PIRAMKin/TAMKIn www-sivut 27.1.2013).

Vuonna 2013 sisältöilmoitusten tekeminen on edelleen tärkeä osa tuotantokoordinaattorin työtä. Tuotantokoordinaattori purkaa sovittujen sääntöjen mukaisesti videokuvan sanoiksi, jotka kuvailevat liikkuvaa kuvaa mahdollisimman hyvin ja jotka kuuluvat yleissanoihin, joiden mukaan on muidenkin helppo löytää materiaali. Arkistomateriaalin jälleenkäyttöarvo on suuri, jos materiaali sisältää pitkäkestoista, hyvälaatuista tai harvinaista kuvaa, jonka käyttö on ilmaista tai halpaa (Kauranen 2008, 9).

2.3 Arkistomateriaali ja sen käyttö

2.3.1 Mitä on arkistomateriaali?

Tv-arkistomateriaali on aikaisemmin lähetetyistä ohjelmista poimittuja osia, joita käytetään elävöittämään, havainnollistamaan ja tuomaan lisäarvoa tv-ohjelmalle. Arkistomateriaaliksi katsotaan kaikki Ylen hallussa oleva aineisto, jota ei kyseisenä hetkenä esitetä (TV- ja radio-aineistojen käyttöluvat 9.7.2012). Yleisimmin arkistomateriaalia käytetään esimerkiksi haastattelujen kuvituskuviksi tai ajankuvan kuvaajiksi. Informaatikko Pekka Kaurasen pro gradu -tutkielmasta (2008, 47-50) käy ilmi, että toimittajien haku-toiveet tv-arkistosta koskevat lähinnä historiallista materiaalia, lähihistorian asioita ja ilmiöitä, aikaan ja paikkaan sitoutumattomia havainnollistamiskuvia, symbolikuvia, viittauksia tai todisteita, anonyymia materiaalia tai materiaalia, jonka kuvaaminen on ohjelmantekoprosessin aikana mahdotonta tai ei ole ajankäytöllisesti järkevää.

Arkistomateriaalin käytön täytyy tuoda ohjelmalle lisäarvoa. Tv-ohjelman minuutteja ei ole syytä lisätä kuvamateriaalilla, joka ei liity aiheeseen tai jolla ei ole merkitystä lopputuloksen kannalta. Yksi yleisimmistä tavoista käyttää arkistomateriaalia, on kuvittaa haastatteluja. Toimittaja Elina Saksala (2008, 134) toteaa kirjassaan, että dokumenttielokuvassa arkistomateriaalia ei kuitenkaan kannata käyttää pelkästään haastattelun kuvituksena, vaan kerronnallisena elementtinä. Arkistomateriaalin tarkoituksena on kuljettaa katsoja menneeseen aikaan.

Arkistomateriaalin käyttö on helppoa, mutta sitä kannattaa harkita. Jos toimittaja haluaa arkistosta etsittävän kuvaa viljapellostä, kannattaa miettiä, olisiko helpompaa lähteä kuvaamaan viljapeltoa parin kilometrin päähän vai käyttää arkistosta löytyvää kuvaa.

2.3.2 Arkistomateriaalin käyttö ennen Metroa

Ennen Metroa ja digiarkistoa päävastuu toimituksissa arkistomateriaalin hakemisessa oli tuotantokoordinaattoreilla. Toimittaja esitti arkistopyyntönsä tuotantokoordinaattoreille ja hän haki Ylen intranetistä löytyvällä BRS- tekstihakujärjestelmän kautta hakusanoilla mahdollisimman sopivaa materiaalia. Osa toimittajista, varsinkin dokumenttitoimittajat, esittivät hakupyynnöt suoraan informaatikoille ja usein haasteellisissa

hauissa myös tuotantokoordinaattorit kääntyivät informaattikkojen puoleen. Informaattikko Kaurasen pro gradu -tutkielman (2008, 55) tutkimusaineiston perusteella harva toimittaja haki itse arkistomateriaalia BRS- tekstihakujärjestelmällä. Havainto oli yhteneväinen kaikissa tutkituissa toimituksissa. Vain yksi toimittaja ilmoitti tekevänsä arkistomateriaalihakuja itse.

BRS antoi hakutulokseksi listoja, joista näkyi nauhan (tai filmin!) tiedot. Toisissa ohjelmaprojekteissa tuotantokoordinaattori tulosti hakutulokset toimittajalle ja toimittaja valitsi tekstin perusteella haluamansa ohjelmat. Jossain projekteissa tuotantokoordinaattori teki valinnat. Riippui toimittajasta, kuinka monta hakutulosta valittiin. Jotkut toimittajat halusivat mahdollisimman paljon arkistomateriaalivaihtoehtoja, toiset halusivat vain pari tiettyä.

Valintojen jälkeen tuotantokoordinaattori tilasi tv-arkistosta nauhat haluamaansa toimipisteeseen. Jos tamperelainen tuotantokoordinaattori tilasi nauhat Helsingistä, meni nauhan saamiseen vähintään vuorokausi. Nopeita arkistohakutoiveita pystyi hankkimaan ainoastaan omasta toimipisteestään. Kun tuotantokoordinaattori sai nauhat, hän digitoi niistä toimittajan haluamat materiaalit tietokoneelle. Joissain tilanteissa toimittaja otti nauhat mukaansa editointiyksikköön ja leikkaaja digitoi materiaalit siellä. Kaikkien nauhojen digitointi ei aina onnistunut saman tien. Digitointipisteet arkistoissa olivat usein täyteen varattuja eikä muualla toimipisteessä välttämättä ollut laitteita, joilla pystyi digitoimaan useita erilaisia nauhaformaatteja. Digitointi oli hyvin teknistä enkä usko, että on ollut tuotantokoordinaattori, joka ei joskus olisi tarvinnut apua tietokoneen tai nauhureiden kanssa.

Kun materiaali oli digitoitu, toimittaja katsoi materiaalin usein vasta editointiyksikössä ja pyysi mahdollisia lisämateriaaleja samaan aikaan, kun ohjelman editointi oli jo käynnissä. Nopeissa projekteissa tuotantokoordinaattori saattoi juosta arkistonauhojen perässä vielä tuntia ennen ohjelman ulostuloa.

Metro on muuttanut koko arkistomateriaalin hakuprosessin. Tavoitteena on, että jokainen, joka arkistomateriaalia haluaa tv-ohjelmassaan käyttää, hakee ja siirtää sen itse Metrosta iPlayhin. iPlay on järjestelmä, jossa arkistomateriaali on editoitavissa kuvatun materiaalin kanssa saman tien. Metron käyttö mahdollistaa sen, että jokainen pystyy etukäteen, ennen editointia, katsomaan omalta koneelta arkistomateriaaleja. Näin toimi-

essaan toimittaja säästäisi aikaa ja tietokoneiden kovalevyjen tilaa, kun siirtäisi ainoastaan sen arkistomateriaalin, jota aikoo käyttää. Ideaalitalanne ei ole vielä toteutunut. Toimittajilla ja ohjaajilla ei tietotaito ja ajankäytön hallinta ole tarpeeksi hyvä siihen, että he voisivat hyödyntää Metron täydellisesti. Edelleen tuotantokoordinaattorit ja informaattikot auttavat ja tekevät osan toimittajien ja ohjaajien työstä. Hankalaksi tilanteen tekee se, että arkistomateriaalien haku ei noudata selkeästi mitään toistuvaa kaavaa, sillä arkistomateriaalia haetaan missä tahansa vaiheessa ohjelmantekoprosessia (Kauranen 2008, 53).

2.4 Ylen TV-arkiston digitalisaatio

Digitaalinen arkistointi tarkoittaa aineiston säilyttämistä korkearesoluutioisena tuotantolaatuisessa muodossa, joka määrittyy nykyisessä tv-ohjelmatuotannossa käytettyjen digitaalisten kuvanauhaformaattien mukaan (Kauranen 2008, 15). Ylessä digitoidaan filmiltä, beta-, digibeta-, dvcam-, d3-, dvcpro25-, dvcpro50- ja 1-tuuman nauhoilta digitaaliseen dv25-, dv50- tai hd-muotoon.

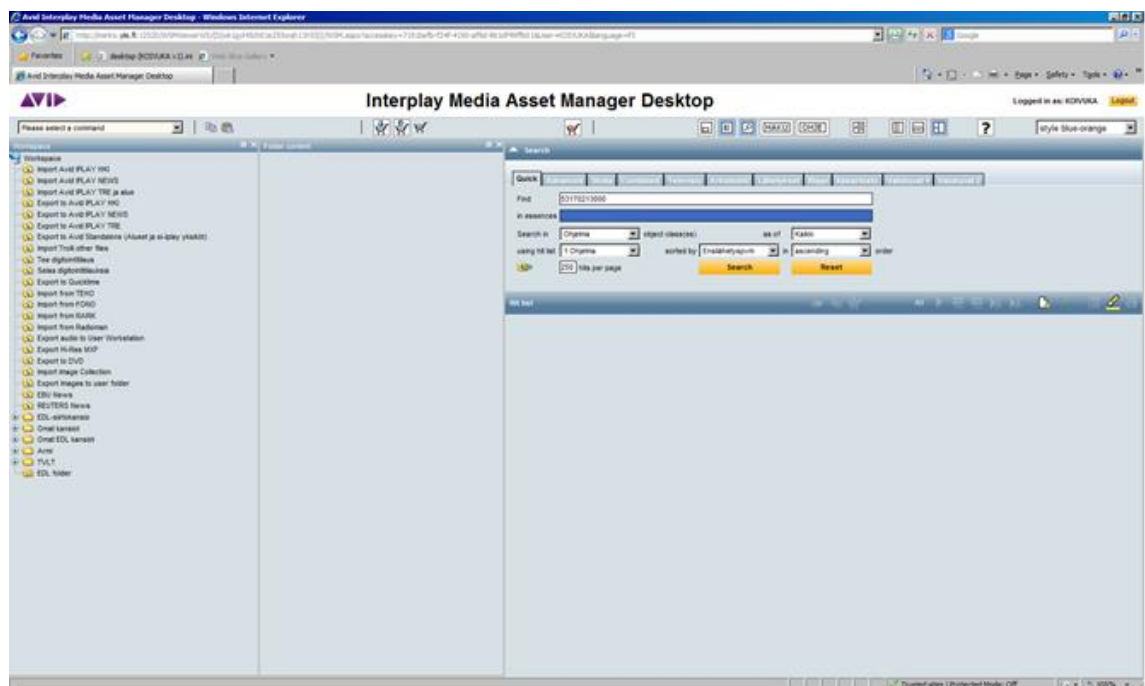
Arkistomateriaalia on vuosien varrella tallennettu useille eri formaateille, joista osa alkaa olla hyvin huonossa kunnossa. Materiaalien kunto oli yksi syy siihen, miksi Ylessä alettiin 2000-luvun alussa etsiä ratkaisua digitaalisen arkiston perustamiseen. Tv-arkistolla oli useita eri digiarkistoprojekteja, mutta niistä tuloksena tuli ainoastaan paperia. Samoihin aikoihin lähti liikkeelle koko Ylen kattava Nasta- eli nauhaton tuotanto -projekti. Vuonna 2003 Ylelle tehtiin uusi dokumentointisäännöstö eli säännöt siitä, mitä ja miten pitää arkistoida. Pasilan tv-arkiston edustajan Jarmo Vähäkankaan ehdotuksesta alettiin miettiä digiarkistoon sopivaa tietomallia eli sitä, millaisia hakulomakkeita käytettäisiin ja miten prosessit ja työnkulut sujuisivat digitaalisessa maailmassa. Kaikki tv-arkiston prosessit kartoitettiin vuonna 2004. Silloin selvitettiin, mitä kukakin tekee ja miten samat asiat tehtäisiin digiarkistoaikana. Eteenpäin laitettiin tarjouspyyntökierros kokonaisvaltaisesta, nauhattomasta järjestelmästä, joita oli olemassa todella vähän ja joista sopivaksi valittiin lopulta Dalet. Valitettavasti Nasta-projekti päättyi vuonna 2006 ja Dalet-digiarkisto jäi toteuttamatta. (Tarkki & Koivula, haastattelu 14.4.2011.)

Vaikka Nasta-projekti päättyi, jatkettiin digiarkiston ja nauhattoman tuotannon kehittämistä. Digiarkiston uuden tarjouskilpailun voitti saksalaisen Blue Orderin (nyk. Avid)

Metro-järjestelmä, jota oli käytetty aiemmin muun muassa Saksassa ja Itävallassa, esimerkiksi tv- ja lääkeyhtiöiden arkistoinnissa. Ylessä tarvittiin järjestelmää, johon saisi arkistoitua kaiken: liikkuvan kuvan, valokuvat, radio-ohjelmat, tehosteet ja musiikin. Järjestelmäksi toivottiin valmiista järjestelmästä, mutta sellaista ei ollut tarjolla. Esimerkiksi valokuva-arkiston kaltaista elementtiä ei ollut aiemmin olemassa. (Tarkki & Koi-vula, haastattelu 14.4.2011.)

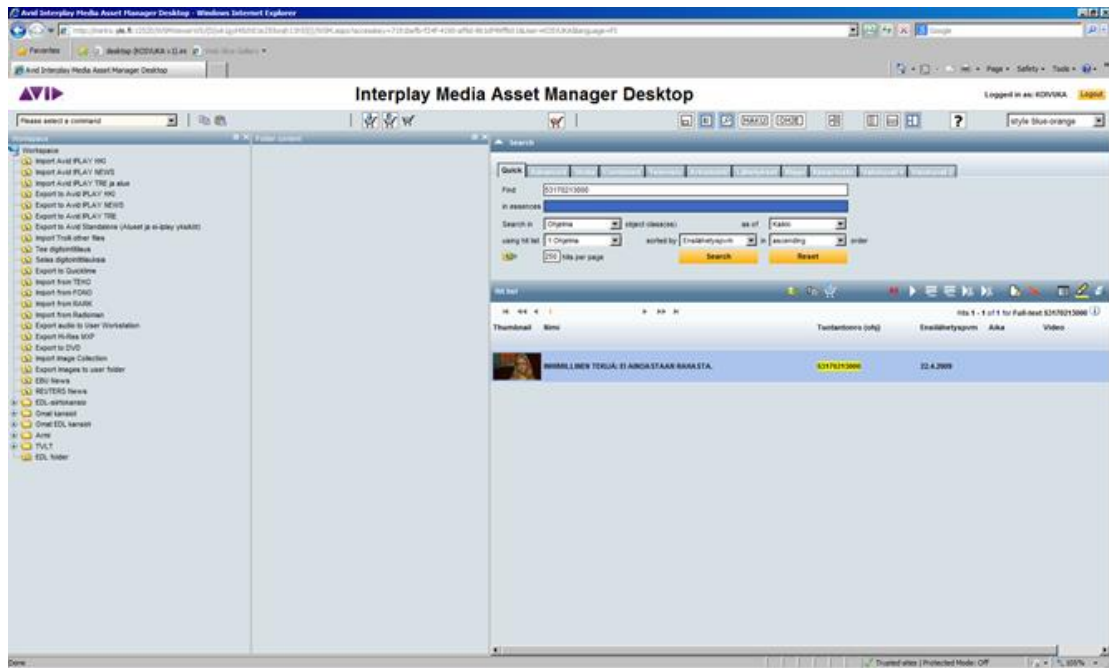

KUVA 6. Metron kirjautumisikkuna

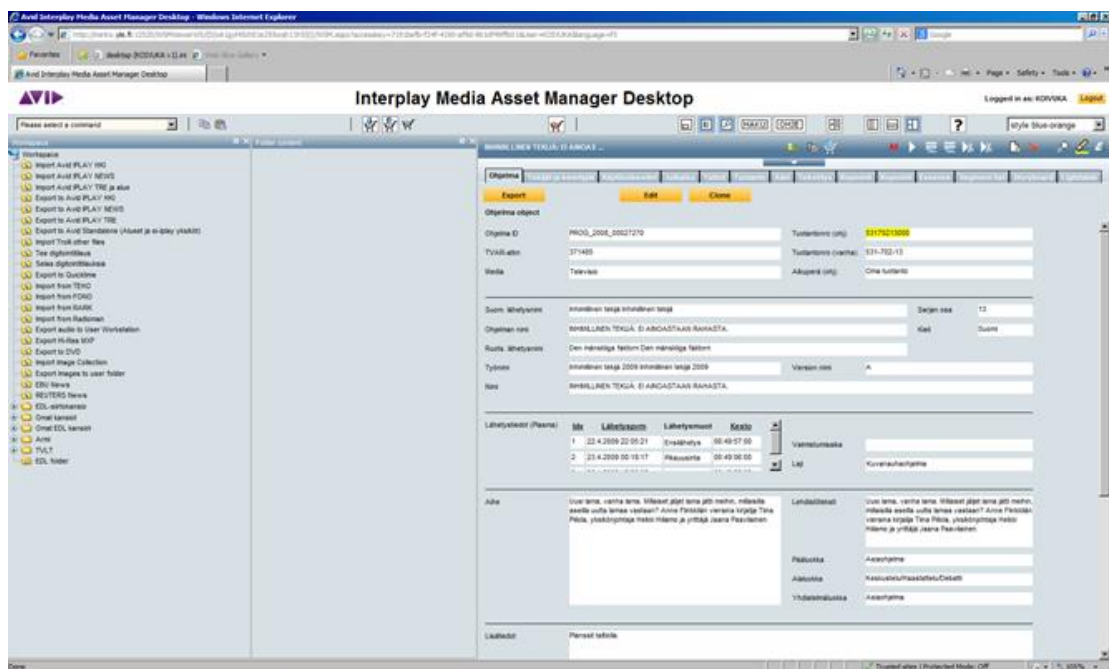

KUVA 7. Metron pääsivu/hakunäkymä

KUVA 8. Metron oman hakutoiminnon hakutulospäätös

KUVA 9. Ohjelmatiedot Metrossa

Alkuperäisen Metron dokumentointi toimi parhaiten uutistoiminnassa eikä tukenut kokonaisten tv-ohjelmien arkistointia. Ylessä todettiin uutisinserttien digitoimisen yksi kerrallaan olevan mahdotonta. Näiden syiden takia kaikki Metron lomakkeiden ja hakukenttien mallit ovat tv-arkiston suunnittelema. Tv-arkisto kertoi Ylen it-palveluiden ylläpitäjälle, Tieto-tietotekniikkapalveluyritykselle, mitä elementtejä Metron tarvitaan

ja saksalainen Blue Order toteutti toiveet parhaansa mukaan. (Tarkki & Koivula, haastattelu 14.4.2011.)

Vuonna 2007 alkoi BRS- tekstihakujärjestelmän ja Metron välinen konversiosuunnittelu, jossa informaattikko Ritva Tarkilla oli tärkeä osa konversion ja LLDS:n hakulomakkeen viimeistelyssä. Syksyllä 2008 Metro-projekti oli jo pitkällä. Järjestelmä oli osittain valmis, tosin osin käyttökielenä oli edelleen englanti. Konversio BRS:stä alkoi kesäkuussa 2009. Testaaminen oli suuritöinen, koska tietojen oli kopioiduttava järkevässä ja luettavassa muodossa Metroon. (Tarkki & Koivula, haastattelu 14.4.2011.)

Alun perin Metron käyttöönottoa suunniteltiin keväälle 2009, mutta lopulta se siirtyi syksylle 2009. Informaatikot Karoliina Koivula ja Ritva Tarkki irrotettiin omasta työstään Metron pariin. Ylen Pasilan arkistosta kehittämissä oli mukana informaattikkoja, Tampereen arkistosta informaattikot Koivula ja Tarkki sekä päällikkö Tuula Peltonen, Metron järjestelmäpäällikkö Juha Huusko, projektipäällikkö Markku Petäjä ja Tietotekniikkapalveluyrityksen edustajia. (Tarkki & Koivula, haastattelu 14.4.2011.)

Sen lisäksi, että informaattikkoja oli mukana Metron sisällön suunnittelussa, heitä pyydettiin mukaan mittavaan koulutusprojektiin. Metro tulisi kattamaan koko Ylen Inarista Helsinkiin, ja jokainen Metroa käyttävä ihminen olisi koulutettava. Suurin osa ihmisistä oli sitä mieltä, että koska tv-arkisto oli ollut alusta lähtien mukana Metron kehittämisessä, olisi myös loogista, että informaattikot toimisivat kouluttajina. Henkilöstöhallinnon asiantuntija veti koulutusprojektia ja hankki informaattikojen koulutuspareiksi tuotantokoordinaattoreita. Saksalaisen Blue Orderin edustaja koulutti kouluttajia englanniksi keväällä 2009 ja lisäksi kouluttajat saivat ohjausta koulutustilaisuuksien järjestämiseen.

Suurin osa informaattikoista oli irrotettu arkityöstään kouluttamiseen, mutta melkein kaikki mukaan valitut tuotantokoordinaattorit kouluttivat oman työnsä ohella. Kun kouluttajia rekrytoitiin, ei vielä tiedetty, kuinka laajasta työstä kouluttamisessa on kyse. Minä ja informaattikko Karoliina Koivula koulutimme Tampereen lisäksi Oulun, Vaasan, Jyväskylän, Kuopion, Lappeenrannan, Turun ja Porin maakuntatoimituksissa. Koulutus niissä oli haastavaa. Tieto Metron olemassaolosta ei ollut mennyt maakuntiin asti, joten koulutustilaisuuksien kulku ja tunnelma vaihtelivat paikkakunnasta toiseen. Jos Metro jo tunnettiin, eivät kaikki ominaisuudet välttämättä vielä toimineet maakunnissa. Vaikka kuka tahansa yleläinen pystyi katsomaan materiaalia Metrosta, sen siirtäminen

omalle koneelle arkistomateriaalikäyttöön ei onnistunut jokaiselta paikkakunnalta puuttuvien tietoliikenneyhteyksien takia.

Maakuntien lisäksi myös Pasilan ja Tohlopin toimittajien, ohjaajien ja tuottajien koulutus oli haastavaa. Koulutusvaiheessa ei vielä tiedetty, kuinka tärkeä työkalu Metro tulisi olemaan.

Informaatikko Ritva Tarkki lähti alun perin mukaan Metro-projektiin, kun Tampereen arkiston päällikkö Tuula Peltonen kysyi häntä siihen. Informaatikko Karoliina Koivula totesi informaatikko Tarkin olevan niin hyvä työssään, että hän sopi Metro-projektiin loistavasti. Informaatikko Koivula lähti mukaan projektiin, koska on sitä mieltä, että kouluttaminen on nykyään osa informaatikon työtä ja Metro-projektin alussa uutena yleläisenä hän oli uusi ja innokas työntekijä tekemään sitä, mitä pyydettiin. Informaatikojen Tarkin ja Koivulan mielestä kouluttamisen aloittaminen oli helppoa, koska he olivat olleet mukana projektissa jo aiemmin, mutta osa informaatikoista koki, ettei kouluttaminen ole heidän työtään ja pelkäsivät kertovansa asioita väärin. (Tarkki & Koivula, haastattelu 14.4.2011.)

Informaatikot Tarkki ja Koivula kokivat Metro-projektissa mukana olemisen myös hyödylliseksi oman työyhteisön kannalta, jossa he pystyivät toimimaan Metron tukihenkilöinä muille arkiston työntekijöille. (Tarkki & Koivula, haastattelu 14.4.2011.) Pyysin syksyllä 2010 luvan Tampereen arkiston päälliköltä Tuula Peltoselta luvan informaatikojen Tarkin ja Koivulan osallistumiselle opinnäytetyöhöni liittyviin haastatteluihin vuonna 2011 (ks. Liite 2).

2.5 Metro työvälineenä ohjelman teossa

Tv-ohjelmaprojekti lähtee suunnittelusta. Kun ohjelman sisältö on suunniteltu hyvin, on helppo tehdä hyvä tv-ohjelma. Suunnittelun jälkeen ohjelma käsikirjoitetaan, kuvataan, hankitaan mahdollinen arkistomateriaali, siirretään tai digitoidaan materiaali, leikataan, lähetetään ulos ja tehdään jälkityöt. Metroa tarvitaan taustatiedon etsimisessä, arkistomateriaalin haussa, ohjelman uloslähtettämässä, arkistoisemisessa ja jälkitöissä kuten sisältöilmoituksien tekemisessä ja Teosto-raportoinnissa.

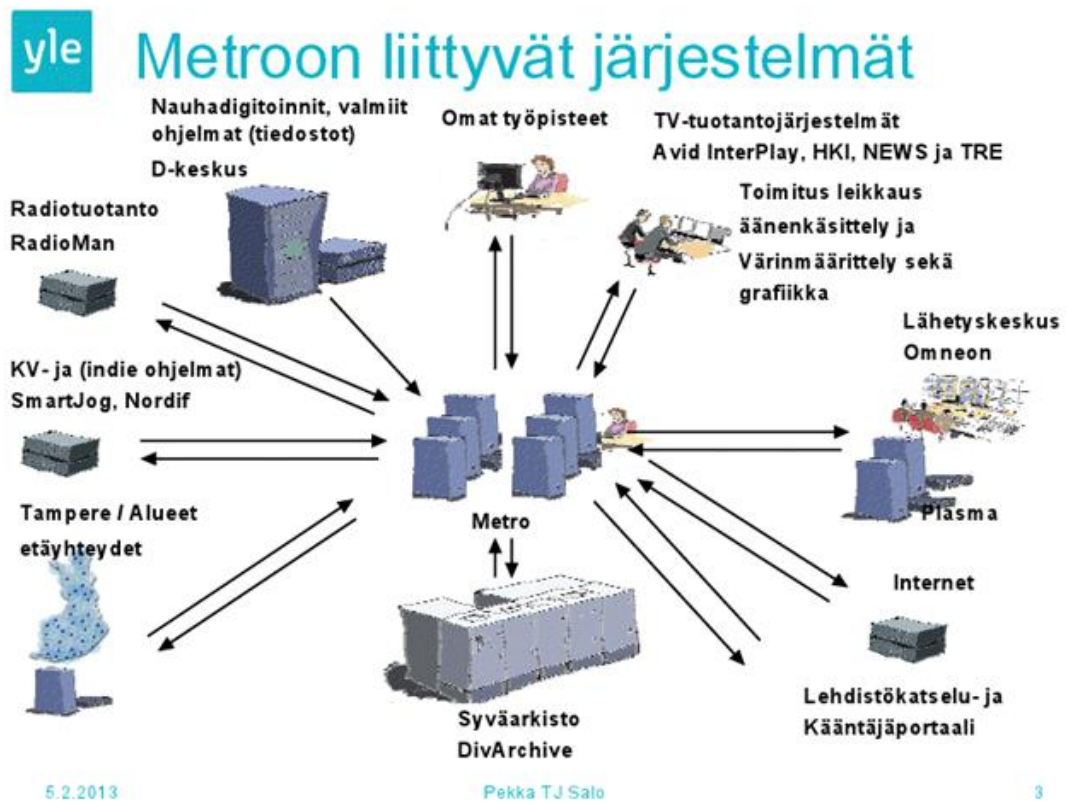
Metrossa voi hakea materiaalia järjestelmän oman haun, Metro-haun, kautta. Se toimii jäykästi ja parhaiten silloin, kun hakee yksittäisiä ohjelmia ohjelman tunnisteella, tuotantonumerolla. Metron omassa hakutoiminnossa ei toimi suomenkielen tuki eli jos hakee sanahaulla, on haettava juuri oikeassa sanamuodossa. Näiden ominaisuuksien takia Metroon haluttiin myös toinen hakuliittymä, LLDS-hakujärjestelmä. Mallia siihen otettiin mallia vanhasta tekstipohjaisesta BRS-järjestelmästä. Jos oli aiemmin käyttänyt BRS:aa, on LLDS-hakujärjestelmän käyttäminen helppoa. Valitettavasti LLDS ei sisällä kaikkea Ylen arkistomateriaalia. Sen kautta ei pysty hakemaan työmateriaalia, uutisten omatuottoista käsiarkistomateriaalia tai kansainvälisen Eurovision-vaihdon kautta tullutta tuoretta uutismateriaalia. Eurovision-vaihdossa jaetaan uutismateriaalia noin 60 Eurovisionin yhteistyöyritykseltä, yleisradioilta ja yksityisiltä toimijoilta toiselle lähes 24 tuntia vuorokaudessa. Työmateriaali voidaan hakea Metro-haun kautta, mutta uutismateriaalille on luotu oma käsiarkistohaku, kolmas, erillinen hakukone Metron sisällä. Uutisten käsiarkistomateriaalia ei kuvailla yhtä tarkkaan kuin muuta arkistomateriaalia, joten sen löytäminen vie enemmän aikaa. Lisäksi Metro sisältää kymmenittäin erilaisia "kikkoja", joita kannattaa käyttää löytääkseen tarvitsemaansa arkistomateriaalia helpoiten. Metron käyttö vaatii siis koulutusta.

Arkistomateriaalia voi Metrossa työstää monella eri tavalla. Arkistomateriaalia voi selaata tekstimuodossa, avainkuvina tai liikkuvana kuvana, esikoostaa tarvittavat videot lyhyemmiksi videoiksi, tallentaa itselleen listaa kiinnostavista arkistomateriaaleista ja siirtää kokonaisen ohjelman tai esikoostetun videon editointia varten iPlay-järjestelmään. Kaiken tämän toimittaja tai ohjaaja voi tehdä omalla koneellaan.

Metro toimii monipuolisena työvälineenä tv-ohjelmien tekijöille. Ohjelmantekijä voi katsoa omalta koneelta omia, lähetettyjä ja digitoituja tv-ohjelmia ja etsiä arkistomateriaalia tuleviin ohjelmiinsa. Tuottajan työhön kuuluu tarkistaa oma, uloslähetettävä ohjelma Metrosta ennen lähetyspäivää.

Metroon tallennetaan kaikki lähetetyt ohjelmat ja raaka- tai työmateriaalit. Ulostulon jälkeen tuotantokoordinaattori tai mediatoimittaja tekee jälkityöt Metron avulla, kuten kuvailee sisältöä tai laskee käytetyn musiikin määrän Teosto-ilmoitukseen. Sen lisäksi, että sisällönkuvailu on tärkeää muun muassa arkistomateriaalin jälleenkäytön takia, menee sisältöilmoitustietojen kautta ohjelmantekijöille Kopiosto-korvaukset.

Metro toimii yhteistyössä monen Ylessä käytetyn ohjelman kanssa. Muun muassa ohjelman perustiedot kopioituvat televisiokanavien lähetyssuunnittelujärjestelmä Plasmas- ta, jossa sijoitellaan ohjelmat paikoilleen, Metroon ja takaisin eikä niitä tarvitse syöttää uudelleen käsin. Esimerkiksi tekstitystiedostot voidaan tallentaa suoraan Metroon, jossa kääntäjä pääsee niitä muuttamaan. Arkistomateriaali siirretään Metrosta suoraan iPlay- järjestelmään, josta se on editoitavissa parin klikkauksen jälkeen. Lähettävä ohjelma siirretään valmiina Metroon ja sieltä lähetyvalmiina lähetykeskukseen.

KUVA 10. Metroon liittyvät järjestelmät

2.6 Metro-kehitysprojekti

Tv-arkisto siirtyi digitaaliseksi syyskuussa 2009, ja siitä lähtien jokainen uusi tv-ohjelma on arkistoitu Metroon ja vanhoja tv-ohjelmia digitoitu nauha kerrallaan. Seuraavissa projekteissa digitalisoitiin ja tullaan digitalisoimaan Metroon Ylen muut arkistot: valokuva-, radio-, tehoste- ja äänilevystöarkistot.

Metroa suunniteltiin useita vuosia eikä suunnittelutyö loppunut käyttöönoton jälkeenkään. Suunniteltaessa pyrittiin siihen, että uudessa järjestelmässä pitää olla samat ominaisuudet kuin vanhoissakin järjestelmissä, mutta lisäksi uusia, käytännöllisiä ominaisuuksia. Tiedon olisi kuljettava järjestelmästä toiseen eikä metatietoja tarvitsisi kopioida käsin. Järjestelmän olisi säästettävä rahaa ja aikaa. Kenenkään työmäärä ei saisi lisääntyä. Raportointi olisi oltava helpompaa. Käytössä tulisi olla vain yksi tietokanta, jossa olisivat sekä uudet että vanhat tv-ohjelmat. Nauhoista olisi päästävä eroon, koska nauhat maksavat vuosittain isoja summia rahaa. Nauhojen käyttö ei ole tv-ohjelmien tekijöiden kannalta kovinkaan käytännöllistä, koska yhtä nauhaa voi työstää vain yksi ihminen ja digitoitua materiaalia monta ihmistä yhtä aikaa. Metron on ollut tarkoitus alun perinkin parantaa useaa osa-aluetta tv-ohjelmatyössä. (Tarkki ja Koivula 14.4.2011)

Metron käyttöliittymää pyrittiin jatkokehittämään. Valitettavasti rahaa ei kehittämistyöhön ole jäänyt, vaikka paikattavaa olisi. Koska Metro otettiin käyttöön suoraan ilman oikeiden käyttäjien oikeita testejä, on järjestelmästä paljastunut korjattavia vikoja vuosia myöhemmin. Muun muassa sisällönkuvailutyökalu toimii erittäin epäluotettavasti ja "kaatuu" usein käytössä, vaikka se on yksi tärkeimmistä tuotantokoordinaattoreiden työkaluista. Ylen erilaisista kehitysprojekteista vastannut projektipäällikkö Jaakko Valaskivi on esittänyt vision, jossa Metro ja iPlay olisivat tulevaisuudessa yhtä. Informaatikko Tarkki kokee jo tottuneensa Metron huonoihin ominaisuuksiin, mutta toivoo, että tulevaisuudessa Metro toimisi nopeammin, Metron omassa hakutoiminnossa toimisi suomenkielen tuki ja hakua pystyttäisiin tekemään googlemaisempaan suuntaan. Informaatikko Koivula uskoo, että käyttöliittymän ulkonäkö ei tule muuttumaan, mutta toivoo informaatikko Tarkin tavoin, että järjestelmän käyttö nopeutuisi ja Metron oma hakutoiminto toimisi kuin LLDS-hakujärjestelmässä. (Tarkki ja Koivula 14.4.2011.)

2.6.1 Tiedotus

Metro otettiin käyttöön syyskuussa 2009. Ennen Metron käyttöönottoa henkilöstöhallinnon asiantuntija alkoi lähes viikoittain lähettää käyttäjille tiedotteita, joissa kerrottiin projektin kuulumisista (ks. Liite 3 ja 4). Metroon ei päässyt tutustumaan omalta koneelta ennen kuin oli käynyt Metron perusteet - ja/tai Arkistohaku-koulutuksen. Metron käyttäjätunnukset jaettiin koulutettaville sähköpostitse ennen kurssia.

Kun Metro-projekti loppui vuonna 2010, loppui tiedotus Metron muutoksista ja muista ajankohtaisista asioista. Metrolla ei myöskään ole enää omaa järjestelmäpäällikköä. Tiedotus on tv-arkiston vastuulla, mutta esimerkiksi Ylen intranetin etusivulle ei enää ole mahdollista saada omaa ”palstaa”. Informaattikot Koivula ja Tarkki kertoivat, että Ylen kaikkien arkistopalvelujen yhteisen tiimin, jota kutsutaan Armiksi, toiveena on ollut saada tiedotteita Metron kirjautumissivulle tai sisälle, mutta ei ole tietoa, olisiko se teknisesti mahdollista toteuttaa. (Tarkki ja Koivula 14.4.2011.)

2.6.2 Metro-koulutus

Metro-koulutukset järjesti Ylen henkilöstöhallinto, kuten suurimman osan muistakin Ylen koulutuksista. Kun Metro-koulutukset aloitettiin, jaettiin yleläiset ryhmiin esimerkiksi osastoittain, toimituksittain tai ammattiryhmittäin. Jokaiselle ryhmälle räätälöitiin oikeanlainen koulutus. Kurseja oli kolme erilaista: Metron perusteet, arkistohaku ja sisältöilmoituksen tekeminen. Jokaisen, joka tulisi käyttämään Metroa, toivottiin menevän omatoimisesti Metron perusteet -kurssille, joita järjestettiin sekä mikroluokkakoulutuksina että kaikille avoimina auditoriokoulutuksina. Metron perusteissa käytiin läpi muun muassa Metron ulkonäkö ja toiminnot. En tiedä, kuinka tarkasti koulutuksissa seurattiin, ketkä olivat käyneet kursseilla. Toimituksissa annettiin ohjeet osallistua kaikkiin tarvittaviin kursseihin, mutta koska koulutuksille ei tehty tilaa normaalien työtehtävien väliin, uskon, että osallistumisprosentti ei ole ollut niin korkea kuin sen olisi toivottu olevan.

Metron perusteita opetti henkilöstöhallinnon asiantuntija ja tv-lähtökitiimi. Arkistohaku- ja sisältöilmoituskoulutuksia piti informaattikko-tuotantokoordinaattoripari. Useimmat parit jakoivat työn niin, että informaattikko opetti asioita arkistoinnin näkökulmasta ja tuotantokoordinaattori keskittyi teknisiin asioihin, kuten materiaalin siirtämiseen Metrosta iPlayhin editointia varten. Ennen arkistohaku- tai sisältöilmoituskoulutusta toivottiin, että työntekijä olisi käynyt jo aiemmin Metron perusteet -koulutuksen, koska perusteisiin ei ollut aikaa paneutua tiukassa opetusaikataulussa ja ennen yksityiskohtaista koulutusta oli hyvä ymmärtää Metro kokonaisuutena.

Henkilöstöhallinnon asiantuntija toimi yhteyshenkilönä kouluttajien ja koulutettavien tai heidän esimiestensä välillä. Hän laati informaattikko-tuotantokoordinaattoriparien aika-

taulut ja sopi esimerkiksi maakuntatoimitusten esimiesten kanssa siitä, miten maakuntien koulutukset toteutetaan.

Osallistujia koulutuksissa oli noin 2-14 henkilöä päivästä ja paikkakunnasta riippuen. Itse toimin päätoimisena kouluttajana elokuusta joulukuuhun vuonna 2009 ja sen jälkeen tarvittaessa vielä noin vuoden verran.

Minä ja kouluttajaparini informaattikko Karoliina Koivula teimme tarkan aikataulun koulutustilaisuuden kululle ja noudatimme koko puolentoista vuoden ajan lähes samaa kaavaa (ks. Liite 5). Parin ensimmäisen koulutuskerran jälkeen huomasimme, että joitakin asioita kannatti toistaa ja toisia korostaa, jotta koulutettavat ymmärtäisivät asiat mahdollisimman hyvin. Esimerkiksi materiaalin siirto Metrosta editointiohjelmaan kannatti tehdä useaan kertaan ja hitaasti.

Arkistohakukoulutuksessa kävivät toimittajat, tuottajat, ohjaajat, mediatoimittajat ja tuotantokoordinaattorit. Ennen siirtymistä arkistohakuosioon, kerrattiin koulutuksessa lyhyesti Metron toiminnot. Koulutuksessa opetettiin sekä se, miten Metro-haulla haettiin yksinkertaisia täsmähakuja, kuten omaa ohjelmaa tuotantonumerolla, että se, miten LLDS-hakujärjestelmää käytetään monimutkaisemmissa hauissa. Sekä mikroluokissa että maakuntien kokoushuoneissa jokaisella koulutettavalla oli tietokone käytössä, jotta koulutettavat saivat samalla myös itse selata Metroa ja tutustua siihen omaan tahtiinsa.

Sisältöilmoituskoulutukset oli tarkoitettu tuotantokoordinaattoreille ja mediatoimittajille, joiden työhön kuuluu ohjelmien sisällönkuvailu. Metrossa sijaitsevalla työkalulla tuotantokoordinaattori tai mediatoimittaja purkaa ohjelman aikakoodien perusteella kuvaileviksi sanoiksi, joilla arkistomateriaalia hakevan on helppo löytää omaan ohjelmaansa sopivaa materiaalia. Kuvailun lisäksi sisältöilmoitukseen merkitään ohjelman käyttöoikeudet, jotka määrittellään ohjelman tekovaiheessa riippuen siitä, onko ohjelmassa esimerkiksi maksullista arkistomateriaalia. Useimmiten Ylen omatuottoista materiaalia voi käyttää arkistomateriaalina toisessa ohjelmassa, mutta esimerkiksi urheiluohjelmalla on tiukat uudelleenkäyttösäännöt, joten sisällönkuvailulla on tärkeä rooli arkistomateriaalin uudelleenkäytössä.

Sisältöilmoituskoulutuksessa oletuksena oli, että koulutettava oli käynyt jo aiemmin Metron perusteet – ja arkistohakukoulutuksen. Tästä syystä tuotantokoordinaattorit ja

mediatoimittajat tietävät eniten Metrosta toimituksissa ja joutuvatkin usein vertaistuki-neuvojen rooliin. Tuotantokoordinaattoreita on helppo lähestyä, koska useimmiten he ovat ammattiryhmä, joka työskentelee oman työpisteensä äärellä ja on helppo saada kiinni.

Molemmat koulutukset olivat lyhyitä, tiiviitä paketteja. Sekä arkistohaku- että sisältöil-moituskoulutus kesti yleensä n. 2-3 tuntia, riippuen koulutettavien kysymyksistä ja in-nokkuudesta. Koulutuksissa jaettiin myös ohjeet paperilla. Osa ohjeista vanheni pian, mutta intranetissä sijaitsevia Metro-ohjeita päivitetään edelleen jatkuvasti.

Vaikka Metro-koulutus oli osa jokaisen koulutettavan työpäivää, joutui moni koulutet-tava vastaamaan puhelimeen tai juoksemaan työtehtäviensä pariin kesken koulutuksen. Usein Ylen koulutuksia vaivaa sama ongelma: ohjelmia tehdään jatkuvasti eikä aikaa koulutuksille ole. Näin olennaisen työkalun kuin Metron puolesta harmittaa, etteivät koulutettavat pystyneet keskittymään ja omaksumaan oppeja täysillä.

Kun koulutustilanteet olivat ohi, saimme usein kiitosta koulutuksesta, mutta harvemmin rakentavaa palautetta. Metron toiminnot olivat kaikille uusia, joten todennäköisesti mo-ni oli pyörällä päästään koulutuksen jälkeen.

2.6.3 Koulutuksen jälkeen

Koulutuksen jälkeen kouluttajat saivat usein avunpyyntöpuheluja, mutta ne otettiin mie-llellään vastaan, koska koettiin, että kouluttajat olivat luotettaviksi koettuja ihmisiä, joil-ta saa tarvittaessa apua. Minä autoin myöhemmin tarvittaessa oman toimituksen työntekijöitä Metro-kysymyksissä, vaikkei se päivittäiseen työhöni kuulunutkaan. Apua tarvit-sevan ihmisen kannatti olla omatoiminen ja aktiivinen, koska koulutusprojektin päätyt-tyä ohjeita ja apua Metron käyttöön sai lähinnä intranetin ohjeista ja tv-arkistosta (myö-hemmin myös tv-lähitukitiimiltä). Koin, että moni toimittaja ja ohjaaja olisivat tarvin-neet lisää koulutusta, koska alussa Metron käyttö oli vähäistä ja koulutuksissa opitut taidot unohtuivat helposti. Ajan ja koulutuksen puutteessa moni jätti ennemmin käyttä-mättä arkistomateriaalia, tai alkoi uudelleen työllistää tuotantokoordinaattoreita tai in-formaatikkoja, kuin opetteli aktiivisesti ja jatkuvasti Metron toimintoja.

Keväällä 2011 Metro-koulutuksen jatko oli auki ja TV-arkisto pohti, mikä olisi paras keino jatkaa koulutuksia (Tarkki ja Koivula 14.4.2011). Vuoden 2012 alusta on Armis-sa, eli kaikkien arkistopalvelujen yhteisessä tiimissä, työskennellyt koulutustyöryhmä, joka vetää kahdesti vuodessa Armin palvelujen ja tietokantojen esittelytilaisuuden auditoriossa koko Ylelle. Tilaisuuden jälkeen alkavat tv-arkiston järjestämät mikroluokkakoulutukset, jotka on jaettu materiaalikohtaisesti tv-, audio- ja valokuva-arkiston koulutuksiin, mutta joita ennen henkilön toivotaan edelleenkin käyvän tv-lähitukitiimin Metron perusteet -koulutuksessa.

3 TUTKIMUSMENETELMÄT

3.1 Lähtökohdat

Ensimmäinen idea opinnäytetyöni aiheeseen lähti maaliskuussa 2010 keskustelustani informaattikko Karoliina Koivulan kanssa. Pohdimme, mitä Metroon liittyviä aiheita tv-arkisto on toivonut tutkittavan. Pyörittelimme eri teemoja mielessämme melkein vuoden, koska tv-arkistossa oli ollut esillä useita aiheita mahdollisiksi yliopiston informaattikkojen pro gradu -tutkielmien aiheiksi. Joulukuussa 2010 rajasimme kehittämisen kohteen yhden ammattiryhmän, toimittajien, Metron käyttöön. Näkökulma muodostui vuoden aikana toimituksessa ja tv-arkistossa havainnoiduista epäkohdista ja kouluttajana saamistamme taustatiedoista. Aiemmin arkistomateriaalin hankkiminen oli ollut kuulunut tuotantokoordinaattoreille, mutta Metron myötä arkistomateriaalihaku oli tullut osaksi toimittajan jokapäiväistä työtä. Valitettavasti kaikki toimittajat eivät olleet tätä huomioineet vuoden 2009 koulutuksissa. Arkistomateriaalin käyttöä on helpompi tutkia yhden ammattiryhmän kannalta, koska osaaminen on samantasoista sen sisällä.

Opinnäytetyön tekeminen on kehittämisprosessi, jossa on tärkeää olla järjestelmällinen, mutta jossa on normaalia palata joskus taaksepäin tai vaihtaa suuntaa, jos suunta ei tunnu oikealta. Opinnäytetyöntekijän täytyy olla kriittinen, vaikka aihe olisikin lähellä sydäntä. Minunkin on muistettava ottaa rooli, jossa en ota huomioon ennakko-oletuksiani. Vaikka olen ammatiltani tuotantokoordinaattori, on minun tutkittava Metron käyttöä puolueettomasta näkökulmasta.

Tavoitteenani on luoda tapaustutkimuksen kaltaisesti kehittämisideoita tai ratkaisuehdotuksia Metron käyttöönottoprosessiin ilman konkreettista ratkaisua. Olisin voinut lähestyä tutkimusta myös konstruktiiivisen tutkimuksen kaltaisesti tavoitteenani konkreettinen tulos eli esimerkiksi malli tai ohje arkistomateriaalin käyttöprosessiin tai opas arkistomateriaalin parempaan käyttöön, mutta koska tällä hetkellä olen ollut poissa työelämästä lähes pari vuotta, en usko asiantuntijuuteni siihen enää riittävän. Toimintatutkimus ei sovellu kehittämistehtäväni lähestymistavaksi, koska en ole muuttamassa ihmisten tai organisaation toimintaa eikä kehitystyötäni tehdä ryhmässä. En ole innovoimassa uutta tuotetta eikä kehitystehtäväni ole osa suurta verkostoa, mutta toisaalta kehitystehtävässäni ennakoidaan tulevaisuutta eli sitä, miten arkistomateriaalin käyttö muuttuu tulevaisuudessa, jolloin Metro on osa jokapäiväistä toimintaa. Valitettavasti kehittämistyöni ei

tule olemaan pitkäjänteistä, vaan teen sitä vain pari vuotta, jolloin ennakointikaan ei sovi lähestymistavaksi. (Ojasalo & Moilanen & Ritalahti 2009, 51-86.)

Ojasalon, Moilasen ja Ritalahden Kehittämistyön menetelmät -kirjan avulla sain vinkkejä oikeanlaisten tutkimusmenetelmien valintaan opinnäytetyössäni. Erilaiset haastattelut sopivat mielestäni opinnäytetyöni tarkasteluun, sillä ne ovat hyvä tapa saada monipuolista tietoa käyttäjiltä. Ojasalon, Moilasen ja Ritalahden kirjan lukemisen jälkeen olin sitä mieltä, että olisin tehnyt ensimmäisenä strukturoituja haastatteluja, joissa olisin kysynyt kaikilta eri sidosryhmiltä avoimin vastauskentin samat kysymykset. Vastauksista olisi saanut uusia ajatuksia opinnäytetyössä etenemiseen. Hylkäsin idean, koska tiesin, kuinka vaikea olisi tavoittaa ja saada aikataulut sovitettua ja päätin korvata strukturoidut haastattelut kyselyllä. Kyselyn pystyy lähettämään helposti tutkimuksen perusjoukolla esimerkiksi sähköpostitse paikkakunnasta riippumatta eikä sen vastaamiseen mene aikaa niin paljon kuin strukturoituun haastatteluun olisi mennyt (emt. 108). Kyselyn lisäksi tein ryhmähaastattelun kahdelle informaatikolle ja sähköpostihaastattelun neljälle henkilölle kyselystä nousseiden asioiden perusteella.

Päiväkirja-analyysi Metron käyttäjiltä olisi ollut kiinnostava, mutta se olisi ollut todennäköisesti liian raskas menetelmä, joka kuormittaisi ja ärsyttäisi käyttäjiä ja vähentäisi mahdollisesti kiinnostusta osallistua Metron kehittämiseen. Havainnointi ei mielestäni sovi tutkimusmenetelmäksi, koska se saattaisi häiritä ihmisten työntekoa (emt. 41-46). Metron kehittämistyössä ei innovoida uutta kaupallista tuotetta tai prosessia, joten innovaatio ei ole minulle olennainen lähestymistapa eikä brainstorming sopiva ideointimenetelmä (emt. 39, 44).

Lähetin useita apurahahakemuksia päästäkseni tutustumaan ruotsalaisen SVT:n tv-arkistoon, jonka digiarkiston toiminta on lähinnä Ylen Metroa. Valitettavasti en saanut apurahaa, joten benchmarking-vierailu SVT:llä ei onnistunut. Olisin voinut anoa myös tv-arkistolta rahaa tutustumiskäyntiin, mutta valitettavasti tv-arkiston taloustilanteen takia sen saaminen olisi ollut hyvin epätodennäköistä. Mielenkiintoisin suomalainen benchmarking-kohteeksi olisi ollut Mikkelin ammattikorkeakoulun Elkad-videoarkisto. Tutkittuani tarkemmin Elkadia, sen toiminta ei enää tässä vaiheessa opinnäytetyötä tunnu olevan tarpeeksi laajaa benchmarking-kohteeksi, varsinkin kun opinnäytetyöni tutkimus koskee toimittajia. Elkad-projekti on päättynyt eikä sinne digitoitu paljoakaan materiaalia (Elkad-projektin loppuraportti 2006). Benchmarkingista olisi ollut apua pyr-

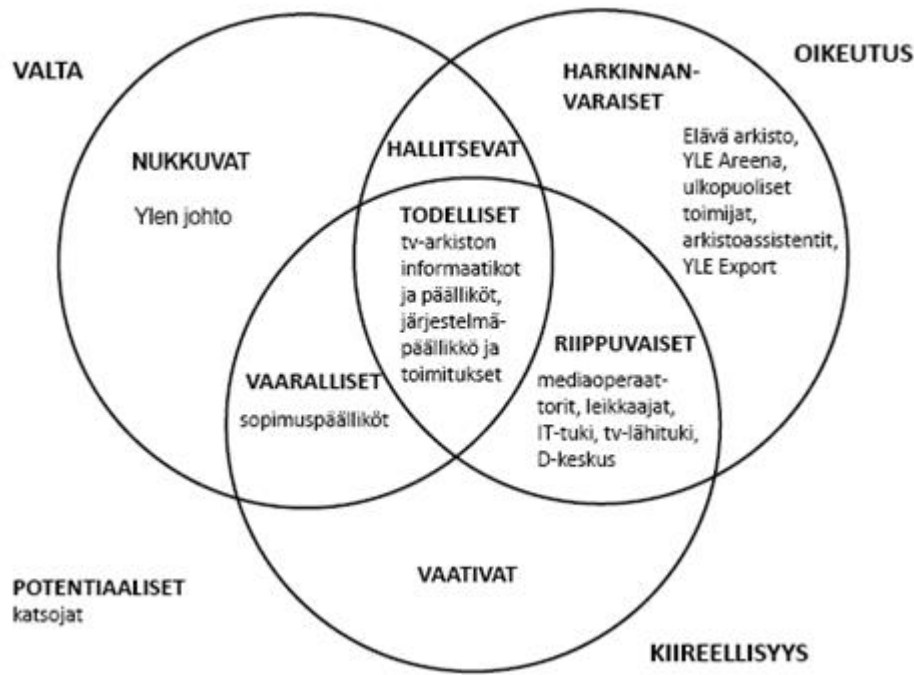
kiessäni selvittämään, miten muut digiarkistot on saatu toimimaan ja mitkä tavat he ovat todenneet parhaiksi työskentelyssään arkistomateriaalin kanssa.

3.2 Sidosryhmäanalyysi

Osana yamk-opintoja tein sidosryhmäanalyysin. Tavoitteenani oli löytää analyysin avulla sidosryhmät, joilla on eniten intressiä kehittämistehtävääni kohtaan ja jotka minun on eniten otettava huomioon. Liiketoiminnan arvon luomisen kannalta sidosryhmäanalyysin tekeminen on tärkeää (Myllykangas 2009, 47).

Sidosryhmäanalyysi alkoi sidosryhmäkartan laatimisesta. Karttaan merkittiin kaikki opinnäytetyöni sidosryhmät. Sidosryhmät ovat yksilöitä tai ryhmiä, jotka voivat vaikuttaa opinnäytetyöni toimintaan tai joihin voidaan vaikuttaa opinnäytetyöni kautta. Ne voidaan ryhmitellä taloudelliseen, tekniseen, sosiaaliseen, poliittiseen tai liikkeenjohdolliseen ympäristöön (Lehtonen 2010, 15).

Sidosryhmäkartan laatimisen jälkeen jaoin sidosryhmät kolmen eri tekijän, vallan, oikeutuksen ja kiireellisyyden, mukaan ryhmiin. Vallan, oikeutuksen ja kiireellisyyden mukaan jaetut sidosryhmät jaettiin ominaisuuksiensa mukaan kolmeen uuteen ryhmään. Piileviä sidosryhmiä ovat nukkuvat, harkinnanvaraiset ja vaativat. Nukkuvilla on valtaa, harkinnanvaraisilla oikeutusta ja vaativilla kiireellisyyttä. Odottavia sidosryhmiä ovat hallitsevat, riippuvaiset ja vaaralliset. Odottavilla on valtaa ja oikeutusta, riippuvaisilla oikeutusta ja kiireellisyyttä sekä vaarallisilla valtaa ja kiireellisyyttä. Todellisilla sidosryhmillä on kaikki kolme tekijää eli valta, oikeutus ja kiireellisyys. Todellisia sidosryhmiä ovat yleensä esimerkiksi omistajat, asiakkaat ja henkilöstö (Myllykangas 2009, 48).

KUVA 11. Sidosryhmäanalyysikartta

Ennen sidosryhmäanalyysia ajattelin informaattikkojen olevan ainoa tärkeä sidosryhmä, Analyysin myötä ymmärsin opinnäytetyöni yhteistyökumppaneita olevan useampi ja että ne kaikki pitää ottaa huomioon tutkimuksessa. Todellisiin, eli niihin sidosryhmiin, joissa yhdistyvät kaikki kolme ominaisuutta; valta, oikeutus, kiireellisyys; kuuluvat tv-arkiston informaattikot ja päälliköt, Metron järjestelmäpäällikkö ja toimitukset.

Sidosryhmäanalyysia tehdessä löysin potentiaalisen sidosryhmäni, katsojat. Heillä ei ole samanlaisia ominaisuuksia kuin muilla sidosryhmillä, mutta mitä enemmän katsojat näkevät arkistomateriaalin käyttöä esimerkiksi Elävässä arkistossa, sitä enemmän he osaavat sitä Yleltä vaatia.

Ilman sidosryhmäanalyysia en olisi mahdollisesti löytänyt kaikkia sidosryhmiä enkä ymmärtänyt niiden roolia. Analyysi kirkasti jokaisen sidosryhmän paikkaa ja sen myötä olen ymmärtänyt, kuinka paljon yhteistyökumppaneita pitää ottaa huomioon. Haastavaksi sidosryhmäanalyysin tekee sen ”tiukat säännöt”, joiden takia saattaa jonkun sidosryhmän tarpeet jäädä huomioimatta, koska ryhmälle on annettu tiettyjen ominaisuuksien mukaan tietty rooli jo etukäteen. Varsinkin digitaalisessa maailmassa asiat muuttuvat jatkuvasti. Sidosryhmäanalyysi auttoi myös löytämään hiljaiset sidosryhmät, jotka eivät ole mukana jokapäiväisessä työssä. Analyysi antoi rohkeutta kokeilla muitakin menetelmiä.

3.3 Haastattelu

Tein ryhmähaastattelun informaattikkojen Ritva Tarkin ja Karoliina Koivulan kanssa 14.4.2011 Metron taustoista. Tiesin, että informaattikko Tarkki tietää paljon arkiston historiasta ja hänellä on erinomainen muisti, joten valmistauduin kysymään informaatioilta niin Ylen tv-arkiston historiasta, nykypäivästä kuin tulevaisuudestakin. Syy, miksi valitsin ryhmähaastattelun yksittäisten haastattelujen sijasta oli se, että ryhmähaastattelussa saisin enemmän tietoa kuin tavallisessa haastattelussa. Haastateltavien välille syntyy vuorovaikutustilanne, ja he tukevat, innostavat ja rohkaisevat toisiaan (Eskola & Suoranta 2003, 94-95). Haastattelu oli keskustelunomainen. Tärkeintä haastattelussa oli luottamus haastattelijan ja haastateltavan välillä (emt. 87, 93). Tilanne oli vapaamuotoinen ja se toteutettiin informaattikko Tarkin rauhallisessa työhuoneessa. Minun ei tarvinnut litteroida haastattelua, koska kirjoitin haastattelun samanaikaisesti auki tietokoneelle.

Eräs vaihtoehto saada lisätietoa Metron historiasta olisi ollut keskustelu Metron järjestelmäpäällikkö Juha Huuskon kanssa, mutta koska opinnäytetyötäni tutkitaan enemmän tv-arkiston kuin tekniikan näkökulmasta, valitsin haastateltaviksi informaattikot. Haastattelussa selvisikin, että ehdotus digitaalisesta arkistosta oli alun perin lähtenyt liikkeelle tv-arkistosta.

Informaattikot Tarkki ja Koivula eivät kaivanneet motivointia haastatteluun, koska heidän mielestään on tärkeä tutkia Metron käyttöä toimittajien keskuudessa. Metro on tv-arkiston tärkein työväline, jonka käyttö on parhaassa tapauksessa erittäin monipuolista ja palkitsevaa.

Haastattelin kyselystä heränneiden asioiden pohjalta neljää henkilöä saadakseni täydentävää tietoa kyselyyn touko-kesäkuussa 2011 (ks. Liite 8).

3.4 Kysely

Syksyllä 2010 olin sitä mieltä, että kysely ei toimisi opinnäytetyössäni yhtenä tutkimusmenetelmänä. Pohdin, voisiko kyselystä olla apua opinnäytetyöni alussa, jossa saisin isolta joukolta tilastollista tietoa Metron ja arkistomateriaalin käytöstä vai vesittäisi-

kö kyselyt tulevia haastatteluja turhalla toistolla. Ennen kuin opin näytetyöni oli kohdistettu ainoastaan toimittajiin, ajattelin, että ihmisiä, joilla olisi aiheeseen jotain sanottavaa, olisi vähän. Otettuani tarkasteluun vain Ylen toimittajat, päätin, että voisin lähettää kyselyn kaikille Ylen toimittajille ja kohdistaa yksittäishaastattelut vain pienelle joukolle ihmisiä.

Kouluttajataustani takia minun ei tarvinnut tehdä esitutkimusta, sillä tiesin jo etukäteen useista ongelmakohtista, joita toimittajilla on. Kyselyn kautta saisin laajemman näkökulman asiaan. Kysely on sopiva tutkimusmenetelmä muun muassa silloin, kun tutkija voi päättää etukäteen kaikki kysymykset ja kysymykset halutaan esittää joukolle ihmisiä, jotka asuvat hajallaan eikä esimerkiksi ole mahdollisuutta järjestää täten ryhmähaastattelua (<http://www2.uiah.fi/projekti/metodi/064.htm#select> 20.5.2012). Kaikki kyselyn vastaajat työskentelivät joko Helsingissä tai Tampereella.

3.4.1 Kyselyn suunnittelu

Osallistuin keväällä 2011 Metropolia Ammattikorkeakoulun ja Ylen yhteiseen SOMA4-koulutusohjelmaan, jonka tarkoituksena oli perehdyttää opiskelijat sosiaaliseen mediaan journalistisesta näkökulmasta. Tutustuin kurssilla Google docsin työkaluihin, jotka olivat käteviä ja monipuolisia. Google docsin kyselytyökalu vaikutti helppokäyttöiseltä. Kyselyn suunnitteluvaiheessa pystyin jakamaan informaattikko Karoliina Koivulalle linkin kyselyyn, jota kautta hän pystyi vaikuttamaan kysymyksien laatimiseen. Tulokset olivat jaettavissa Gmail-sähköpostiosoitteen kautta. Informaattikko Koivula seurasi innokkaasti kyselyn kehittelyä ja tuloksia.

Lomakkeen suunnittelu on tärkein osa koko kyselytutkimusprosessia. Kysely on tehtävä huolellisesti ja kiireettä (KvantiMOTV 20.5.2012). Muokkasin kysymykset osana yamk-opintoja olleen kyselytutkimusluennon luennoitsijan Tuula Anderssonin (luento 7.4.2011) neuvojen mukaisesti yksiselitteiseksi eli jokainen kysymys sisälsi vain yhden asian. En johdatellut kysymyksillä vastaajia mihinkään suuntaan, vaan yritin lisätä monivalintakysymyksiinkin kaikki mahdolliset vastausvaihtoehdot. Pysyin kysyjänä puolueettomana.

Kyselyn johdannon tein yksinkertaiseksi ja selkeäksi. Johdannon perusteella vastaaja päättää, osallistuuko kyselyyn vai ei (Ojasalo & Moilanen & Ritalahti 2009, 118). Pitkä ja monimutkainen selostus kyselyn tarkoituksesta karkottaisi vastaajat (KvantiMOTV 20.5.2012).

KvantiMOTV-oppimisympäristö kehottaa kyselyn laatijaa antamaan kyselyn eri versioita luettavaksi ohjaajille tai muille alaa tunteville henkilöille (KvantiMOTV 20.5.2012). Aloitin kyselyn laatimisen alkuvuodesta 2011 ja pyysin informaattikko Koivulalta apua kysymyksiä muokkaamiseen. Koska informaattikko Koivula tarkasteli aihetta informaattikon näkökulmasta, sain häneltä muutamia kiinnostavia ajatuksia, joita en itse ollut osannut ajatella. Hän ehdotti, että lisäisin mukaan kysymyksen hakuliittymistä, koska olisi mielenkiintoista tietää, kuka käyttää mitään hakuliittymää. Pystyin myös testaamaan kyselyä informaattikko Koivulalla, koska kysely on välttämätöntä testata ennen eteenpäin lähettämistä (Ojasalo & Moilanen & Ritalahti 2009, 118).

Kysely koostui seuraavista osioista (ks. Liite 6):

- vastaajan taustamuuttujat
- kuinka usein Metroa käytetään
- mihin Metroa käytetään
- hakuliittymät
- Metro-koulutus
- ongelmat Metron käytössä
- arkistomateriaalien käyttöoikeudet
- miten Metro on vaikeuttanut ja helpottanut työntekoa
- parannusehdotukset

Annoin kyselyn levätä pari viikkoa, jotta olisin keksinyt siihen parannusehdotuksia ja jäin miettimään toimittajien motivaatiota vastata kyselyyni. Sain Tampereen arkiston päällikkö Tuula Peltoselta palkinnoksi Ismo Alangon DVD-levyn ja ostin omalla rahalla 20 euron lahjakortin Stockmannille. Uskon, että arvonta lisäsi kiinnostusta vastata kyselyyn, sillä noin 75 % vastaajista osallistui kyselyyn vastaamisen lisäksi vapaaehtoiseen arvontaan.

Suurin haaste oli löytää oikeat vastaajat kyselyyn. Toimittajien etsiminen ei ollut helppoa. Otantakehikkona toimi Ylen puhelinluettelo, jonne on listattu jokainen yleläinen

toimittaja (Ojasalo & Moilanen & Ritalahti 2009, 111). Lähetin kyselyn linkin sähköpostitse 250 yläläiselle, joiden titteli oli puhelinluettelon mukaan toimittaja ja toimitus tv-toimitus eli valitsin otannaksi koko perusjoukon (emt. 111). Silti lähetin kyselyn muutamille väärille henkilöille ja sain ystävällisiä viestejä, että toimittaja ei vastaa kyselyyn, koska ei ole käyttänyt koskaan Metroa työssään.

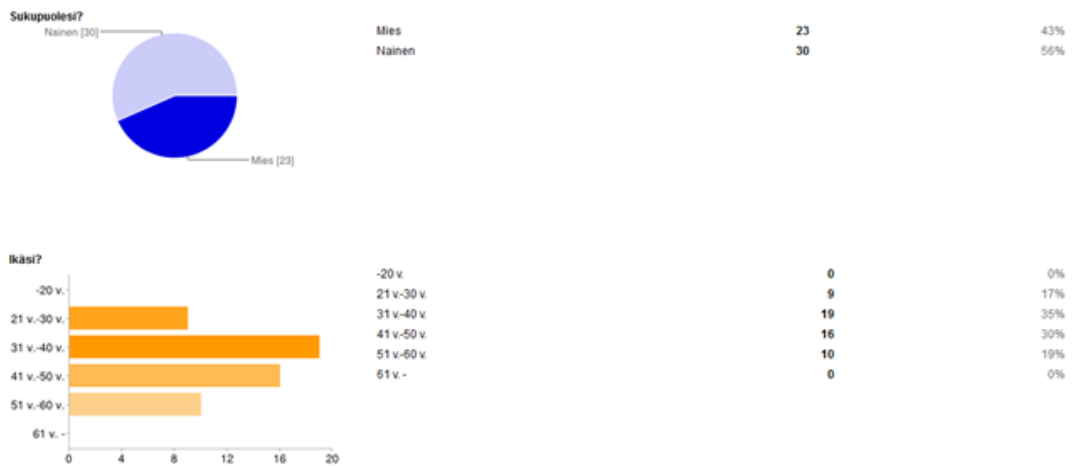
Tampereen arkiston päällikkö Tuula Peltonen toivoi, että laittaisin kyselyn mahdollisimman pian liikkeelle ja määräisin deadlineen korkeintaan parin viikon päähän. Tampereen arkiston päällikkö Peltonen kertoi, että toukokuussa on tulossa toinen kysely liittyen Metroon yhteistyössä jonkun muun ammattikorkeakoulun tai yliopiston kanssa. Lähetin kyselyn sähköpostitse 10.4. ja tavoitteenani oli saada vastaus vähintään 50 henkilöltä deadlineen 6.5. mennessä. Yhden muistutusviestin jälkeen vastauksia tuli yhteensä 54 kappaletta.

3.5 Tulokset kyselystä

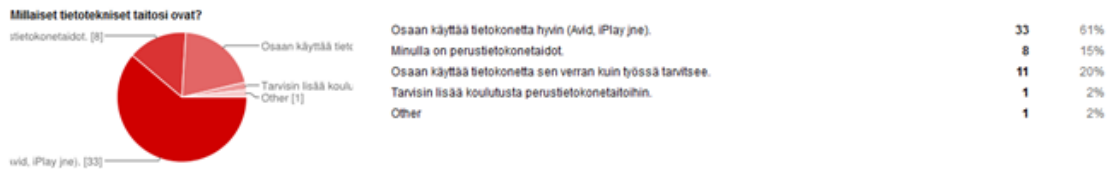
3.5.1 Perustiedot

Google docsin tulosten luettavuus oli mielestäni hyvä. Dikotomiakysymykset, eli kahden vaihtoehdon kysymykset, ja monivalintakysymykset Google docs muutti helposti luettaviksi pylväs- tai ympyrädiagrammeiksi. Vastausprosentit eivät ole monivalintakysymyksissä luotettavia, koska vastaaja voi valita usean vaihtoehdon, mutta samoin olisi käynyt SurveyMonkeylla, jota luennoitsija Tuula Andersson luennollaan kehuu. Avoimet vastauskentät eivät olleet helposti luettavia, joten ratkaisin asian kopioimalla ne excel-muotoisesta taulukosta word-dokumenttiin (ks. Liite 7).

54 kyselyyn vastanneesta yli puolet, 56 %, olivat naisia. Suurin osa, 65 %, vastaajista oli 31-50 –vuotiaita. Alle 20- ja yli 61-vuotiaita ei ollut lainkaan. 61 % vastaajista osasi käyttää hyvin tietokonetta ja 15 % oli perustaidot tietokoneen käytössä. 20 % vastaajista tietokonetaidot riittivät oman työn tekemiseen ja vain yksi vastaajista vastasi, että tietokonetaidot ovat huonommat kuin peruskäyttäjällä.

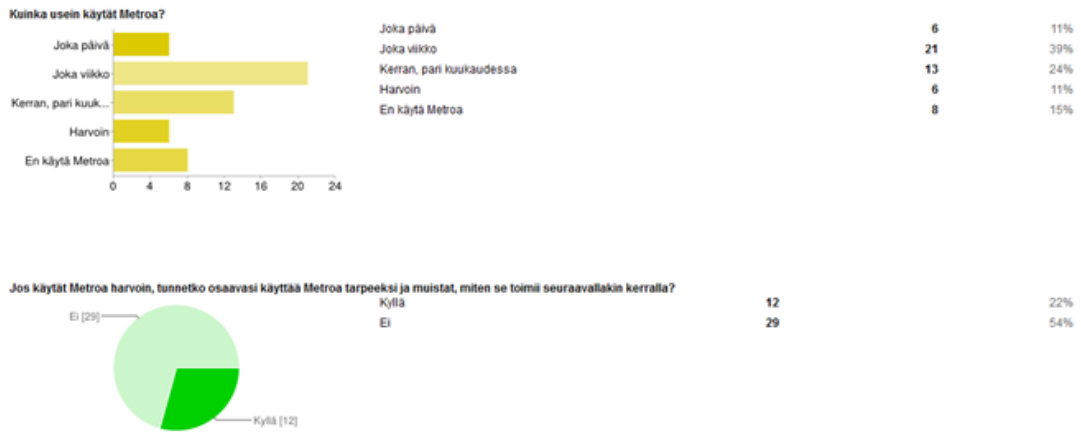
KUVIO 1-2. Vastaajien sukupuoli- ja ikäjakauma (ks. Liite 7)

KUVIO 3. Vastaajien tietotekniset taidot (ks. Liite 7)

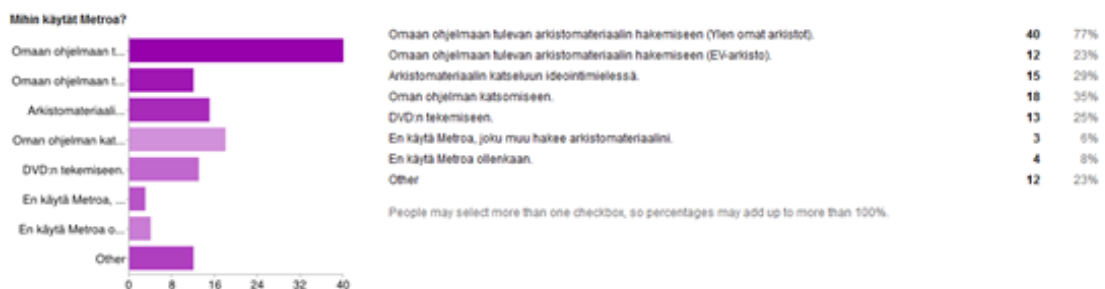
3.5.2 Metron käyttö

39 % vastaajista käytti Metroa kerran viikossa, 24 % pari kertaa kuukaudessa ja 11 % joka päivä tai harvoin. 15 % vastaajista ilmoitti, ettei käytä Metroa ollenkaan. Seuraavassa kysymyksessä 76 % vastasi käyttävänsä harvoin Metroa ja 54 % vastasi, ettei osaa käyttää Metroa tarpeeksi hyvin. 61 % vastaajista vastasi osaavansa käyttää tietokonetta hyvin, paremmin kuin perustaitoihin vaaditaan.

KUVIO 4-5. Vastaajien Metron käyttö (ks. Liite 7)

Toimittajan tärkeimmät perustehtävät Metrossa ovat hakea omaan ohjelmaan arkistomateriaalia, ideoita tai taustatietoa sekä katsoa oma ohjelma lähetyksvalmiina. 77 % vastaajista ilmoitti hakevansa Metrosta arkistomateriaalia omaan ohjelmaansa, 23 % ilmoitti hakevansa Eurovision-vaihto -arkistomateriaalia, jota käyttävät pääasiassa uutis- ja ajankohtaistoimituksien toimittajat, ja ideoita omiin ohjelmiin ilmoitti etsivänsä 29 % vastaajista. Omaa ohjelmaa Metrossa katsoi vain 35 % vastaajista. 8 % vastaajista vastasi, ettei käytä Metroa mihinkään ja 6 % vastasi, että joku muu hakee heidän puolestaan arkistomateriaalit Metrosta. Vastaajista 4 henkilöä ilmoitti hakevansa itse myös musiikkia tai tehosteita tai tekevänsä Metrossa työtä, joka ei kuulu toimittajan perustyöhön kuten ylläpidollisia tehtäviä tai sisällönkuvailua. Toimittajankin työnkuva voi olla laaja. Aluetoimituksissa ei työskentele tuotantokoordinaattoreita, joten niissä sisällönkuvailun tekevät pääasiassa mediatoimittajat.

KUVIO 6. Vastaajien Metron käyttötarkoitus (ks. Liite 7)

Vastaajista ne, jotka eivät käytä Metroa, ilmoittivat, etteivät käytä sitä seuraavista syistä: ei ole saanut ollenkaan koulutusta, ei osaa käyttää, ei halua käyttää, joku muu hakee arkistomateriaalin toimittajan puolesta, ei ole ollut aikaa perehtyä tai ei ole käyttäjätun-

nuksia Metroon. Yhdellä vastaajalla oli käyttäjätunnukset, mutta hän ei ollut saanut koulutusta.

Metrossa on kaksi pääasiallista hakuliittymää, Metron oma hakutoiminto, jäykkä hakuliittymä, joka on tarkoitettu tarkkoihin hakuihin ja erillinen, Metron sisällä toimiva LLDS-hakujärjestelmä, joka muistuttaa vanhaa BRS-tekstihakujärjestelmää ja on helpokäyttöisempi. Vastaajista 23 % ei osannut nimetä kumpaa hakuliittymää käyttää. Metron omaa hakutoimintoa vastasi käyttävänsä 58 % ja LLDS-hakujärjestelmää vain 48 %.

KUVIO 7. Vastaajien käyttämä hakujärjestelmä (ks. Liite 7)

3.5.3 Koulutus

Metro-koulutusta oli vuosina 2009 - 2010 tarjolla monella eri tavalla. Informaatikot ja tuotantokoordinaattorit kouluttivat pareina, koska pareissa yhdistyi informaattikkojen taidot ja tuotantokoordinaattoreiden käytännön tiedot siitä, mihin kukin ammattiryhmä tarvitsee Metroa. Kattavin koulutusajanjakso oli syksystä 2009 kevääseen 2010, mutta tarvittaessa koulutusta sekä Metron perusteisiin, arkistomateriaalin sisällönkuvailuun että arkistomateriaalin hakuun sai helposti vain pyytämällä. Toimitusten tuotantokoordinaattorit koulutettiin Metron käyttäjiksi ensimmäisinä, jolloin heistä tuli tukipilari moneen toimitukseen erilaisissa Metro-ongelmissa. Kun koulutusprojekti päättyi, jatkoi kouluttamista tv-lähtökitiimi sekä kaikkien arkistopalvelujen yhteisen tiimin Armin koulutustiimi mikroluokkakoulutuksina ja räätälöitynä vierihoitona. Osa tuotantokoordinaattoreista toimii epävirallisena lähtukena toimituksissa.

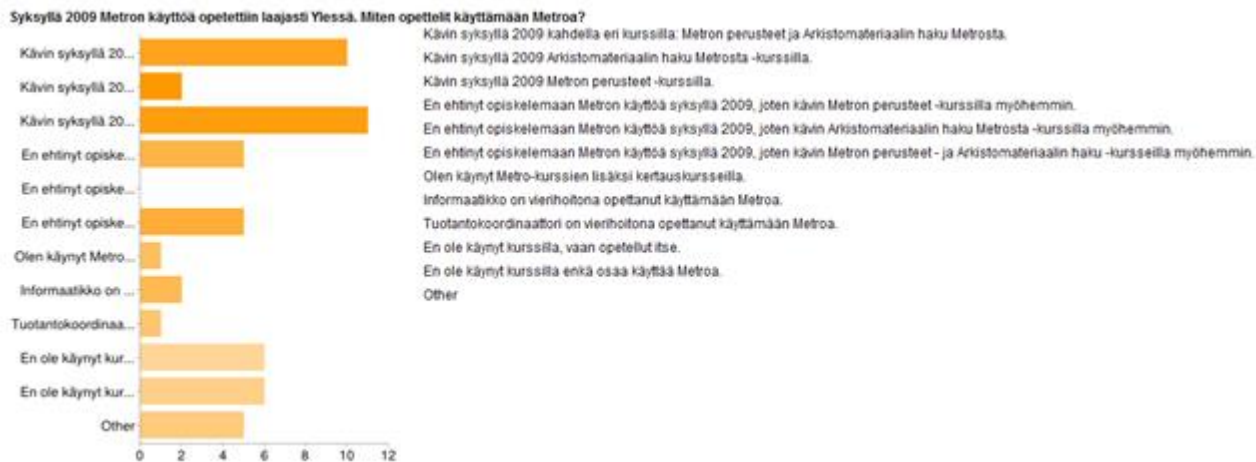
Vain 19 % vastaajista oli käynyt Metron peruskurssilla ja arkistomateriaalin hakukurssilla syksyllä 2009, jolloin Metro tuli käyttöön. Silloin koulutuksiin varattiin paikka jokaiselle ylelläiselle. 20 % vastaajista oli käynyt vain arkistomateriaalin hakukurssilla ja 40 % vain peruskurssilla. Kumpikaan kurssi yksin ei anna Metron käyttöön tarvittavaa koulutusta, vaan toimittaja tarvitsee siihen molemmat kurssit. Arkistohakukurssi oli

perinpohjainen kurssi arkistomateriaalin hakuun, mutta siinä ei esitelty Metron perustoimintoja kuin pintapuolisesti. Myöhemmin kuin vuonna 2009 molemmat tai peruskurssin oli käynyt vastaajista 18 %.

11 % vastaajista ei ollut osallistunut kursseille, vaan opetellut Metron käytön esimerkiksi intranetin Metro-oppaista. Informaatikot ja osa tuotantokoordinaattoreista koostivat koulutuksen ohessa ajan tasalla olevat Metro-oppaat, jotka löytyvät aina päivitettyinä Ylen intranetistä ja joita jaettiin jo ensimmäisissä Metro-koulutuksissa opiskelijoille. Arkisto otti erittäin aktiivisen roolin niin koulutuksen suunnittelussa kuin koulutuksen jatkotyöstössä.

11 % vastaajista ei ollut käynyt kursseilla eikä osaa käyttää Metroa ollenkaan.

Tein kyselyn huhti - toukokuussa 2011 eli yli 1½ vuotta ensimmäisten kurssien jälkeen. Kysyin kyselyssä myös, kuinka moni vastaajista oli käynyt kertauskurssin. Vain yksi henkilö vastasi osallistuneensa kertauskurssille. Kolme henkilöä oli ollut informaattikon tai tuotantokoordinaattorin vierihoidossa.

KUVIO 8. Vastaajien Metro-kursseihin osallistuminen (ks. Liite 7)

Henkilöstöhallinnon koulutustiimi, kaikkien arkistopalvelujen yhteinen tiimi Armi sekä muut vapaaehtoiset tekivät valtavan suuren työn koko Suomen laajuisesti kouluttaessaan yleläisiä. Silti kyselyn vastaajista 69 % oli sitä mieltä, että koulutus on ollut riittämätön.

KUVIO 9. Vastaajien koulutustarpeen täyttyminen (ks. Liite 7)

3.5.4 Ongelmat Metron käytössä

Eniten ongelmia Metron käytössä aiheuttaa se, että hakija ei löydä tarvitsemaansa materiaalia (47 %), järjestelmää käytetään harvoin eikä siten muisteta, miten se toimii (41 %), haku vie liikaa aikaa (31 %), käyttöliittymä on epäjohdonmukainen tai epäselvä (29 %) ja materiaalin siirtäminen tuntuu vaikealle ja tekniselle (22 %). Avoimissa vastauksissa kritisoidaan erityisesti käyttöliittymän kömpelyyttä ja sekavuutta, harvoin käyttämisen problematiikkaa ja sitä, miten materiaalin voisi löytää samalla tavalla kuin Googlessakin.

KUVIO 10. Vastaajien ongelmat Metron käytössä (ks. Liite 7)

3.5.5 Käyttöoikeudet

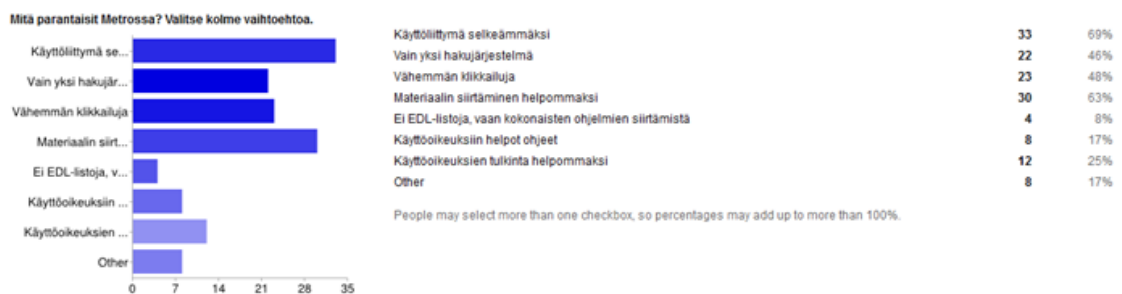
44 % vastaajista koki, että käyttöoikeudet rajoittivat työntekoa. 48 % vastaajista ne eivät rajoittaneet. 35 % vastaajista oli sitä mieltä, että käyttöoikeuksien selvittäminen on salapoliiisyyttä ja 32 % ei osaa tulkita käyttöoikeuksia. Alle kolmasosa, 26 %, vastaajista koki, että käyttöoikeuksien selvittäminen vie liikaa aikaa.

KUVIO 11-12. Vastaajien tuntuma arkistomateriaalin käyttöoikeuksiin (ks. Liite 7)

3.5.6 Parannusehdotukset

Kysyin toimittajilta kyselyssä, mitä parannuksia he toivoisivat Metroon. Kaksi asiaa sai ehdottomasti eniten vastauksia: 69 % tekisi käyttöliittymän selkeämmäksi ja 63 % materiaalin siirtämisen helpommaksi. 48 % vastaajista vähentäisi klikkailujen määrää, 46 % toivoi yhtä hakujärjestelmää kahden sijaan ja 26 % toivoi käyttöoikeuksien tulkintaa helpommaksi. Avoimissa vastauksissa toivottiin vierihoidtoa, joka on ollut mahdollista Metron käyttöönoton alusta lähtien.

KUVIO 12. Vastaajien parannusehdotukset (ks. Liite 7)

”Joku ehkä voisi opettaa, mikä Metro on, ja kertoa sitten, miten se toimii”, vastasi yksi toimittaja. Kyselystä on aikaa vuosi, ja toivon, että jos nyt kysyisin toimittajilta samat kysymykset, kukaan ei enää vastaisi näin.

Vastaajilla oli mahdollisuus sanoa jotain yleistä Metrosta ja yksi vastaaja oli mielestäni kiteyttänyt toimittajien ongelmat hyvin: ”Systeemi on varmaan hyvä, mutta se on turhan hankalan tuntuinen. Koulutuksessa kaikki oli niin yksinkertaista, mutta kun alat käyttää itse niin eipä onnistukaan. Harmittaa kun en osaa.”

4 JOHTOPÄÄTÖKSET

4.1 Kyselyn tuloksien vertailu aiempaan tutkimukseen

Ylen Tampereen arkiston informaatikko Pekka Kauranen tutki pro gradu -tutkielmassaan vuonna 2008, mitä mieltä ohjelmatyöntekijät (tuottajat, toimittajat, kuvaussihteerit) ovat mahdollisesta tulevasta integroidusta videoarkistosta. Vertailin toimittajien vastauksia silloin ja nyt.

Tekemässäni kyselyssä 39 % vastaajista käytti Metroa kerran viikossa, muut harvemmin. Informaatikko Kaurasen tutkimuksessa kävi ilmi, että ennen Metro-aikaa toimittajat eivät kokeneet tarpeelliseksi katsoa arkistomateriaalia videokuvana. Informaatikko Kaurasen haastattelema arkistotoimittaja kertoi, että toimittaja ei varsinaisesti halua nähdä mitään kuvaa, vaan haluaa tietää, mitä aiheesta löytyy ja vasta sen jälkeen miettii, mitä kuvia haluaisi ja minkälaisen jutun rakentaisi. Kaksi vastanneista kuvaussihteereistä koki tekevänsä alustavan kuvavalinnan ilman toimittajaa ennen materiaalin digitoimista. Eräs toimittaja kertoi ennen Metro-aikaa arvailevansa paperitulosteista, mikä on hyvää kuvaa. (Kauranen 2008, 46-47, 57.)

Kyselyssäni 76 % vastasi käyttävänsä harvoin Metroa ja 54 % vastasi, ettei osaa käyttää Metroa tarpeeksi hyvin. Silti 61 % vastaajista vastasi osaavansa käyttää tietokonetta hyvin, paremmin kuin perustaitoihin vaaditaan. Mietin, miten tämä on mahdollista? Vaikka toimittajat ovat vastauksistaan päätelleen hyviä käyttämään tietokonetta, onko Metro liian vaikea järjestelmä, onko koulutus epäonnistunut vai onko toimittajille muodostunut asenne, jonka takia he eivät halua käyttää Metroa? 15 % vastaajista ilmoitti, ettei käytä Metroa ollenkaan. Mietin, antaako kyselyn tulos oikeaa kuvaa Metron käytöstä, jos nämä vastaajat eivät ole koskaan edes käyttäneet Metroa.

Arkistomateriaalin haku on toimittajan perustyötä. 11 % kyselyni vastaajista ei ollut käynyt kursseilla eikä osaa käyttää Metroa ollenkaan. Informaatikko Kaurasen tutkielmassa ainoastaan yksi ajankohtaistoimituksen toimittaja ilmoitti tekevänsä itse arkistohakuja ohjelmiinsa. Kuvatoimittaja kertoi, että toimittajia ja muita ohjelmatyöntekijöitä on kannustettu omatoimisuuteen, mutta käytännössä kaikki haut uutisten käsiarkistosta tehdään heidän kauttaan. Osa kulttuuritoimittajista teki itse BRS-hakuja. Tämä johtuu

siitä, että kulttuuriohjelmia valmistellaan pidempään, joten heille on varattu työaikaa arkistomateriaalien etsimiseen. (emt. 55.)

”Nämä ovat kuvaussihteerien ongelmia”, vastasi eräs toimittaja kyselyssäni olleeseen kysymykseen. Suurin osa informaatikko Kaurasen haastattelemista toimittajista oli sitä mieltä, että arkistohaut veisivät liikaa aikaa toimittajan päätehtäviltä. Toimittajien mielestä arkistohaut kuuluivat informaatikoille ja kuvaussihteereille, koska he hallitsevat hakuun liittyvät tekniikat paremmin ja nopeammin. Sekä kuvaussihteerit että kuvatoimittajat kokivat haluavansa toimia ns. portinvartijoina varmistaen, ettei maksullista tai kiellettyä materiaalia päädy ohjelmiin ilman ennakkosuunnitelmia. Myös toimittaja koki arkistomateriaalin hankinnan olevan ”raskasta hommaa” ja toivoi saavansa keskittyä toimittamiseen. (emt. 59-61.)

Ennako-oletukseni ennen kyselyä oli, että toimittajat tulisivat kritisoimaan eniten arkistomateriaalien käyttöoikeuksia. Kyselyn tulos oli erilainen. 44 % vastaajista koki, että käyttöoikeudet rajoittivat työntekoa ja 48 % vastaajista ne eivät rajoittaneet. Onko ennako-oletuksessani kyse siitä, että ennen Metroa käyttöoikeudet ovat olleet oman ammattiryhmäni, tuotantokoordinaattoreiden (ent. kuvaussihteeri), vastuulla ja toimittaja, jonka ei ole koskaan tarvinnut tuntea syyllisyyttä ja pelkoa satojen eurojen laskusta, kun käyttöoikeusrajoitusta ei ole huomattu tai joku muu ei ole välittänyt rajoituksista, ei koe nyt käyttöoikeuksia niin tärkeäksi kuin minä.

Metron käyttöliittymä ei tule muuttumaan. Jos Metroa tai mitä muuta tahansa järjestelmää käyttää harvoin, tuntuu käyttöliittymä tai ulkoasu hankalalta. Metrossa on monta toimintoa, mutta peruskäyttäjä ei tarvitse käyttää kuin tiettyjä toimintoja. Tutustumalla tarkemmin Metron toimintoihin ei käyttöliittymä tuntuisi niin epämiellyttävälle.

Eräs toimittaja vastasi kyselyn avoimissa vastauksissa: ”Joku ehkä voisi opettaa, mikä Metro on, ja kertoa sitten, miten se toimii.” Informaatikko Kaurasen haastattelemat toimittajat kokivat itse tekemiensä arkistohakujen heikentävän ohjelmien laatua. ”Meille ei sitä ole opetettu [---] osaaminen, joka sen arkiston käyttöön liittyy, niin kyllä siinä toimittajalla on aika paljon opettelemista, jos sen pitäis ruveta hallitsemaan se”, vastasi informaatikko Kaurasen haastattelema toimittaja arkistohakuun liittyvään kysymykseen. Metro-aikana toimittajien koulutukseen on panostettu ja kuka tahansa saa halutessaan lisäkoulutusta. Informaatikkojen vierihoito ei ollut tuttu monellekaan kyselyyn vastaan-

neelle toimittajalle. Informaatikko Kaurasen tutkimuksessa toimittajat pelkäsivät joutuvansa Metro-ajan koittaessa tekemään yhä enemmän erilaisia työtehtäviä ja joutuvansa informaatikoille tarkoitettuihin koulutukseen. Eräs toimittaja vastasi: ”Kaikki tekee kaikkea ja kaikki tekee kaiken huonosti, koska ei ole aikaa keskittyä enää siihen omaan hommaansa, mitä on alun perin opiskellut ja tullut tekemään.” Minun kyselystäni on aikaa pian kaksi vuotta, ja toivon, että jos nyt kysyisin toimittajilta samat kysymykset, vastaukset olisivat erilaisia. Onneksi informaatikko Kaurasella oli vastaajina myös ohjelmatyöntekijöitä, jotka uskoivat integroidun videoarkiston houkuttelevan toimittajia käyttämään yhä enemmän arkistomateriaalia sekä helpottavan ja nopeuttavan arkistomateriaalin käyttöprosessia. (emt. 60, 73, 77-78.)

4.2 Sähköpostihaastattelujen johtopäätökset

Tein sähköpostitse haastattelut neljälle Ylen ohjelmatyöntekijälle (ks. Liite 8). Vastaa- jista kolme oli toimittajaa, jotka olivat vastanneet jo aiemmin kyselyyn ja yksi järjestelmäasiantuntija, joka tekee tiivistä yhteistyötä toimittajien kanssa. Kokosin kysymykset kyselystä ilmenneiden asioiden perusteella.

Asia, joka korostui kaikissa vastauksissa, oli asenne. Järjestelmäasiantuntija painotti, että jos käyttäjät saataisiin uskomaan osaavansa käyttää Metroa, ja että Metron käyttö olisi osa jokaisen työntekijän työtehtäviä, vastarinta vähenisi. Eräs toimittaja kertoi kehuneensa Metron toimintoja ja helppoutta kollegoilleen, ja saaneensa sen jälkeen arkistomateriaalipyynnöjä heiltä. Toimittaja kirjoitti: ”Olisi pitänyt pysyä vain hiljaa.” Eräs toinen toimittaja kertoi vitsailleensa työyhteisössä Metron käytön vaikeudesta ja tul- leensa kollegoidensa kanssa eräänlaiseen lopputulokseen: ”Nyt loppui arkistomateriaalin käyttö jutuissa, kun siitä työvaiheesta on liikaa vaivaa”. Positiivisimmin Metroon suhtautunut toimittaja kirjoitti: ”Vain sen (Metron) kanssa työskentely havainnollistaa, miten helpottava työkalu se on. Ennakkoluulot ovat vielä suuria.”

Toinen haastatteluista löytynyt yhteinen nimittäjä liittyi tv-arkiston tarjoamaan vierihoi- toon ja Metro-tukeen. Kaksi kolmesta toimittajasta ei tiennyt, että tv-arkistosta voi tar- vittaessa pyytää informaatikkoa apuun henkilökohtaisiin Metro-ongelmiin. Yksi toimit- tajista kaipasi nopeampaa apua Metro-ongelmiin ja toinen toimituksen omaa tukihenki- löä, joka olisi paremmin tavoitettavissa: ”Tavoitettavuus lähes 100%”.

Sähköpostihaastatteluista ei tullut esille mitään uutta ja mullistavaa, joka ei olisi ollut jo tiedossa, mutta vastaukset korostivat toimittajien negatiivista asennetta Metroa kohtaan ja tiedonkulun puutetta. Myös Metron käyttäminen oli haastateltavien mielestä hankalaa. Kyselyn mukaan 61 % toimittajista osasi käyttää Metroa hyvin, mutta Metron käyttö oli haastavaa. Myös yksi haastatelluista toimittajista koki kuuluvansa tähän ryhmään. Toimittaja oli jopa opiskellut tietotekniikkaa, mutta silti koki Metro-haun hankalaksi. Erään toimittajan mukaan toimittajan työnkuva on muuttunut negatiivisesti: ”Kaikki pitäisi tehdä periaatteessa nykyisin itse. [...] Työ on muuttunut entistä itsenäisemmäksi, mistä on varmaan loppupeleissä enemmän hyötyä kuin haittaa sitten, kun homma on todella hanskassa, eikä enää tarvitse muiden apua”.

4.3 Tyypikuvaukset toimittajista kyselyn pohjalta

Johdatus laadulliseen tutkimukseen -kirjassa (2003, 181 -183) eräs tapa analysoida laadullisen tutkimuksen tuloksia oli tarinat. Kirjoitin karrikoidut tarinat kolmesta toimittajasta, jotka tyypittelin kyselyn avointen vastausten mukaan. Etsin avoimista vastauksista samankaltaisuuksia ja rakensin toimittajahahmot, jotka eivät välttämättä ole kaukana todellisista toimittajista. Parhaimmillaan tyypit kuvaavat aineistoa laajasti ja ovat lukijalle hyvä tapa esitellä aineistoa. Eskolan ja Suorannan (2003, 182) mukaan on olemassa ainakin kolme erilaista tapaa muodostaa tyyppejä:

- autenttinen, yhden vastauksen sisältävä tyyppi
- yhdistetty, mahdollisimman yleinen tyyppi, jonka vastaukset esiintyvät suuressa osassa tai kaikissa vastauksissa
- mahdollisimman laaja tyyppi, jonka vastaukset ovat esiintyneet joskus vain yhdellä vastaajista, mutta joka on mahdollinen tyyppi, vaikkei sellaisenaan todennäköinen.

Kaksi ensimmäistä tyypikuvausta kuvaavat toimittajia, joista ensimmäinen kokee Metron vaikeaksi tai huonoksi työkaluksi ja toinen mahdollisuuksien työkaluksi. Lauseet ovat suoria lainauksia kyselyn avoimista vastauksista.

Toimittaja, jonka työtä Metro on vaikeuttanut:

Metro on uusi järjestelmä ja sen opettelu vie aikaa. En muista, miten Metro toimii ja päätin, että en käytä Metroa, annan informaattikkojen etsiä ku-

vat. Vanhan BRS-haun käyttäminen oli paljon helpompaa. Ennen Metroa arkistohaut ja muut tehtiin tiimityönä, nyt työ on soolotyötä. Metron käyttöliittymä on harvinaisen epäselvä ja vaikeuttaa työntekoani. Nopeammin saan tilattua ja katsottua nauhat arkistossa, jos kukaan ei ole varastanut nauhoja. Arkistomateriaalin hakeminen on nyt vaikeampaa eikä minulla ole motivaatiota etsiä arkistomateriaalia. Haku tuottaa huonommin tuloksia verrattuna BRS:aan ja antaa liikaa tuloksia, kun yritän hakea yksittäistä klippiä. Materiaalin katsominen on liian monivaiheista. Eurovision-vaihtomateriaalia oli helpompaa selata tekstilistoista. Materiaalin siirto tökkii pahasti, on liian monivaiheista, hidastuttaa työntekoa ja siirron ongelmiin on mennyt liikaa aikaa. Kun Metro kaatuu, loppuu työnteko tyystin ja saattaa estää kokonaisen ohjelman tekemisen.

Ensimmäisen tarinan toimittaja voisi työskennellä vielä 1970-luvulla. Hän istuisi omassa työpisteessään poltellen sikaria ja soitellen kuvaussihteerille kysyen, että joko työ on tehty. Vastoinkäymisen kohdatessaan tämä toimittaja ”heittäisi hanskat tiskiin” ja lähtisi oluelle ja palaisi vasta, kun muut ovat hoitaneet nämä monimutkaiset ongelmat ja edit-vuoro alkaisi. Työ, jonka toimittaja näkee tiimityönä, ei ole ihannekuva yhteistyöstä, tuotantokoordinaattorin eikä toimittajankaan työstä. Ennen Metroa yleinen työtapa oli se, että tuotantokoordinaattori haki, digitoi ja valitsi arkistomateriaalin ja toimittaja niistä valitsi parhaimman edit-yksikössä. Fyysisen työn teki tuotantokoordinaattori, mutta toimittaja tunsikin tekevänsä tiimityötä, kun ei tehnyt kaikkea yksin. Kuten eräs toimittaja kirjoitti kyselyn vastauksissa: ”Arkistomateriaalin hakeminen oli kuvaussihteerin työtä”. Vanhaa BRS-tekstihakujärjestelmää käytti todella pieni osa toimittajista. ”Eurovision-vaihtomateriaalia oli helpompaa selata tekstilistoista,” vastasi eräs toimittaja. Eurovision-vaihtolistat olivat kymmenien A4-papereiden listoja. Nauhat nauhoitettiin Pasi-lassa yhdelle pitkälle nauhalle, jota tuotantokoordinaattori kelasi minuutista toiseen etsien oikeaa uutista satojen minuuttien seasta. Välillä oikeaa uutista ei edes löytynyt, koska nauhoissa ja listoissa oli usein eri aikakoodit. Nyt Eurovision-vaihtomateriaali digitoituu Metroon automaattisesti ja sitä pystyy katsomaan suoraan omalta koneelta ilman tekstilistojen selailua. Erittäin kätevää, mutta jälleen toimittaja joutuu itse tekemään työnsä, kun aiemmin toimittaja ja kuvaussihteerit tekivät ”tiimityötä”.

Toimittaja, jonka työtä Metro on helpottanut:

Kun käytän Metroa, saan itse etsiä ja valita arkistomateriaalin, niin ei tule tehdyksi turhaa työtä. Kun Metroa käyttää usein, muistaa, miten se toimii. Voin katsoa arkistomateriaalia heti omalta koneelta ja tarkistaa omat ohjelmat omassa työpisteessäni. Aikaa säästyy ja työnteko nopeutuu, kun ei tarvitse digitoida, odottaa ja tilata nauhoja eri kaupungista ja ravata niiden perässä. Materiaalin haku on helpompaa ja se löytyy helpommin. Digitoitua arkistomateriaalia on helpompi selailta ja käyttää. Arkistomateriaalin näkee heti kuvina. Digitoitujen materiaalien siirto on helpompaa ja voin siirtää arkistomateriaalin suoraan editointiohjelmaan. (Muun muassa) Elävän arkiston materiaalin julkaisu on nopeutunut Metron myötä.

Toinen toimittaja istuisi myös omassa työpisteessään, mutta tekisi kaiken työnsä omalla tietokoneella itsenäisesti. Kummankaan toimittajan työ ei edusta ideaaliratkaisua, koska toimittajan perustyö ei ole tehdä koko ohjelmaa yksin, mutta ei jättää omia töitään muillekaan. Toinen toimittaja on tehokas ja ennen kaikkea hän on asennoitunut Metroon oikein. Hänestä Metro on aikaa säästävä ja kätevä työväline, joka helpottaa oman ohjelman tekemistä.

Kolmas tyyppitoimittaja eroaa kahdesta ensimmäisestä, asenteellisista toimittajista, koska hän ei ole Metron puolella eikä Metroa vastaan. Tällainen toimittaja pelkää Metron käyttämistä. Hänellä on keskivertoa huonommat tietokonetaidot eikä hän koe, että Metro olisi häntä varten.

Nämä kaikki kolmen tarinan erilaista tyyppiä olisivat jokainen tarvinneet erilaisen koulutuksen Metron käyttöön. Ensimmäisen tarinan tyyppitoimittaja tarvitsisi kouluttaa pienissä osissa, useasti kertaillen. Hän kaipaasi Metroon tutustumiseen apua eikä pysty sisäistämään uusia työtapoja kahdessa, kolmessa koulutuksessa. Niissä oppii liikaa uusia asioita pienessä ajassa. Kertauskurseja ja henkilökohtaista opastusta pitäisi olla saatavilla ja niitä voisi jopa markkinoida suoraan toimittajille. Tyyppitoimittaja kaipaa henkilökohtaista kontaktia ihmisiin eikä osaa muuttaa työtapaansa niin, että alkaisi välittömästi työskennellä tietokoneen parina.

Toisen tarinan tyyppitoimittajalle sopi vuosina 2009-2010 tarjotut Metro-koulutukset. Toimittaja on sinut tietokoneen kanssa ja oppii nopeasti uutta. Toimittaja arvostaa no-

peaa työskentelytapaa Metron kanssa, mutta kävisi mielellään silloin tällöin kertauskursseilla.

Kolmas tyyppitoimittaja, joka arkailee Metron käyttöä, tarvitsee henkilökohtaista rohkaisua esimerkiksi esimieheltään. Esimiehet voisivat järjestää tällaisille toimittajille esimerkiksi tietokoneen käytön peruskursseja, joissa toimittajat rohkaistuisivat ja alkaisivat innostua esimerkin mukaan tietokoneen ja Metron käytöstä. Nopeat ja kattavat Metro-kurssit eivät sovellu myöskään tälle tyyppille, vaan toimittaja tarvitsisi hidasta ja rauhallista opetusta pienessä opetusryhmässä.

Jokaisen tarinan tyyppitoimittajan työtä Metron parissa olisi helpottanut, jos Metrosta tiedottaminen olisi aloitettu ajoissa, niin maakunnissa kuin Pasilan ja Tampereen toimipisteissä. Liikaa informaatiota ei ole koskaan, kunhan se on kohdistettu oikein ja oikeille ihmisille. Jokaisen tarinan toimittaja kaipaa myös onnistumisia Metron parissa, jotka muuttavat asennetta Metroa kohtaan.

4.4 SWOT-analyysi

SWOT-analyysi on nelikenttämenetelmä, jolla analysoidaan vahvuuksia (strengths), heikkouksia (weaknesses), mahdollisuuksia (opportunities) ja uhkia (threats). Vahvuudet ja heikkoudet ovat yleensä sisäisiä tekijöitä, mahdollisuudet ja uhat puolestaan ulkoisia. SWOT-analyysissä harvoin kaksi henkilöä päätyy samoin tuloksiin, vaikka heillä olisi samat lähtökohdat analyysiin. SWOT-analyysin tulokset ovat siis suuntaa antavia, eivätkä suoria ohjeita, koska jokainen näkee asiat omalta kannaltaan, puolueellisesti (http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/laadunhallinnan_tuki/wbl-toi/menetelmia_ja_tyovalineita/swot-analyysi 12.4.2013.)

Vahvuudet auttavat menestymään sekä toteuttamaan tavoitteensa ja päämääränsä. Heikkoudet vaikuttavat päinvastoin: ne estävät menestymistä. Käyttämällä hyväksi mahdollisuuksia menestytään entistä paremmin. Toteutuessaan uhat vaarantavat menestyksen. Paras lopputulos saadaan, kun toimintaa tarkastellaan monipuolisesti ja objektiivisesti. (<http://www.oamk.fi/hankkeet/pkk/pakki/nykytila2.htm> 12.4.2013.)

VAHVUDET Tuotantokoordinaattorikouluttajat omien toimituksien tukena Toimituksissa ohjeistus osallistua koulutuksiin Koulutukset hyvin suunniteltuja, tiiviitä paketteja Kouluttajaparin monipuolisuus -> arkistonasiantuntija informaattikko, käytännön asiantuntija tuotantokoordinaattori Henkilöstöhallinnon asiantuntija teki aikataulut jne. juoksevat asiat koulutuspareille Jokaisella koulutettavalla oma tietokone käytössä, ei pelkkiä auditoriokoulutuksia Koulutuksiin ei varattu aikaa koulutettaville Tuotantokoordinaattorit erittäin innokkaita vastaanottamaan Metron	MAHDOLLISUUDET Jatkokehittäminen Metron kehittäminen ei lopu koskaan -> parantaa järjestelmää Uudet järjestelmät osataan jatkossa ottaa paremmin vastaan, tiedetään, mitä kannattaa tehdä Tehokas tiedotus tulevaisuudessa, intranettiin/Metron sisälle tmv. Ensimmäisten koulutusten perusteella mahdollisuus parantaa koulustilaisuuksia, kokeilla täsmäkoulutuksia tiettyyn aiheeseen tai tiettyyn ryhmään? Innostettuna, oikein käytettynä Metrosta loistava työväline, joka parantaa tv-ohjelmien laatua Koulutusten jälkeen käyttäjien mahdollisuus vaikuttaa prosesseihin? Erilaiset koulutukset erilaisille oppijoille Rohkaistut, palkitut toimittajat käyttävät ilolla Metroa?
HEIKKOUEDET Metrosta ei tiedotettu/kerrottu tarpeeksi ennen kuin se tuli käyttöön Ei oikeita käyttäjiä testajina Liian laaja koulutustyö, olisiko pitänyt kouluttaa osissa? Huono tiedonkulku Tiedotuksen päättymisen Tiedotus tv-arkiston vastuulla, ei informaattikon työtä/ei koulusta siihen Ei rahaa jatkokehittämiseen Koulutukset toimituksittain/ammattiryhmittäin, ei taitojen mukaisia koulutuksia Omatoimisesti Metron perusteet –kurssille -> osa olisi tarvinnut käskyjä Koulutuksiin ei varattu aikaa, työn ohella Seurattiinko toimituksissa, kuka kävi koulutuksessa? Kouluttajat eivät ammattilaisia kouluttajana, osa kouluttajista puolipakolla mukana Koulutuksissa joskus vain 2 osallistujaa -> turhauttaa kouluttajia Koulutukset aloitettiin keskeneräisellä järjestelmällä ja avoimilla prosesseilla Tuotantokoordinaattorikouluttajat omien toimituksien tukena oman työnsä ohella Apua kaipaavan oltava omatoiminen etsiessään apua Metro-ongelmiin Ei kertauskurssilla kävijöitä, ei jaeta tietoa kertauskurkseista Metro yhtäkkiä kaikkien työkalu, toimittajat pakotettu oppimaan uutta ilman suurempia ennakkovaroituksia	UHAT Metron kehittäminen ei lopu koskaan -> sekoittaa käyttäjät Metroa ei kehitetä käyttäjien toiveiden mukaisesti Koulutuksissa ei käydä, vaan käytetään omatoimisesti, eli ei välttämättä oikein eikä tehokkaasti Jatkokoulutuksiin ei kehoiteta/varata aikaa Sama kaava koulutuksissa -> kuinka usein uudistettava? Käyttäjät turhautuvat, jos joutuvat usein opettelemaan uutta, osallistumishalukkuus vähenee, koulutusten uskottavuus on koetuksella Ei palautetta koulutuksista, mitä olisi voinut tehdä toisin Metron käyttö vähäistä koulutusten aikana, jääkö Metro käyttämättä, jos asenne on negatiivinen eikä kokemusta Metron toiminnoista ole -> palataan vanhoihin työtapoihin Mitä sitten tehdään, jos koetaan Metron vaikeuttavan työnte-koä? Toimittajien asenne voi huonontua, jos ei Metron prosessit kehity? Ei kaavaa arkistomateriaaliprosessille, joten voiko tilanne villiintyä?

KUVIO 13. Metro-projektin käynnistymisprosessin SWOT-nelikenttätaulukko

Vahvuuksia kannattaa vahvistaa ja käyttää hyväksi. Heikkoudet on poistettava, niitä on vältettävä tai lievennettävä. Mahdollisuuksia pitää hyödyntää. Uhat on poistettava. Ne

on kierrettävä tai niitä on lievennettävä.
(<http://www.oamk.fi/hankkeet/pkk/pakki/nykytila2.htm> 12.4.2013.)

5 YHTEENVETO

Nyt, kun Metron käyttöönotosta on kulunut 3½ vuotta, on moni asia muuttunut. Koska uuden järjestelmän testaamisessa ei käytetty oikeita loppukäyttäjiä, on ymmärrettävää, että muutoksia on tapahtunut matkan varrella. Käyttöönottoprosessi epäonnistui siinä, että loppukäyttäjät eivät olleet kehityksessä mukana ja järjestelmä annettiin käyttäjille suoraan käyttöön. Metron käyttöönotosta ei tiedotettu ennen käyttöönottoa tarpeeksi. Käyttäjät joutuivat ottamaan järjestelmän omakseen lähes pakolla. Usein Metrokouluttajat olivat ensimmäisiä, jotka kertoivat Metron toiminnoista ja joutuivat markkinoimaan Metroa käyttäjille. Vastuu Metron mainostamisesta jäi informaatioille ja tuotantokoordinaattoreille eikä järjestelmän kehittäjille tai päälliköille.

Suurin osa kouluttajista oli omistautunut kouluttamiselle, ja otti työn vakavasti. Koulutuksista tehtiin käyttäjää palvelevia, mutta kovin lyhyitä ja tiiviitä. Se ei palvellut käyttäjiä, jotka eivät olleet sinut kaikkien tietokonejärjestelmien kanssa. Koulutuksia suunniteltaessa olisi pitänyt miettiä erilaisille oppijoille ja käyttäjille sopivat koulutukset, esimerkiksi 2-3 erilaista. Nyt jokainen kävi samanlaisen kurssin, joka ei soveltunut kaikille.

Koulutuksen jälkeen osa käyttäjistä jäi yksin Metron kanssa. Kaikki eivät osanneet pyytää apua tai eivät tienneet, mistä apua saisi. Jatkokursseista ja vierihoidosta ei kerrottu käyttäjille tarpeeksi, joten Metron käyttäminen saattoi vähentyä tai osalla toimittajista loppua ennen kuin oli alkanutkaan. Metro-projekti olisi tarvinnut oman tiedotuspalstan ja selkeät ohjeet käyttäjille siitä, mistä apua saisi tarvittaessa. Loppukäyttäjiä olisi pitänyt innostaa ja kehottaa Metron käyttöön enemmän.

Mietin useasti, mitkä tutkimusmenetelmät sopivat opinnäytetyöhöni. Tein mielestäni onnistuneen valinnan valitessani kyselyn ja haastattelun. Ilman informaattikkojen haastattelua en saanut koko kuvaa Metrosta ja sitä edeltäneestä ajasta. Tavallisena ohjelmatyöntekijänä en tiennyt, mitä arkistossa tapahtuu ja miten arkisto on kehittynyt vuosien varrella. Kysely antoi loistavan kuvan Metron käytöstä toimittajien keskuudessa, mutta toisaalta myös hieman puutteellisen, koska toimittajat eivät välttämättä ymmärtäneet kaikkea kysymääni siinä vaiheessa Metron käyttöönottoprosessia. Kyselystä heränneiden vastausten perusteella tehdyt haastattelut olivat mielestäni opinnäytetyössäni yli-

määräisiä. Ne eivät antaneet mitään uutta tietoa, vaikka vahvistivatkin kyselyssä ilmenneitä asioita.

Minkä tahansa järjestelmän käyttöönottoprosessi tarvitsee tarpeeksi henkilökuntaa, tiedotusta, oikeanlaista koulutusta ja loppukäyttäjät oikean asenteen uutta järjestelmää kohtaan. Kaikkein vaikein osa prosessissa on muuttaa käyttäjien asennetta, kaikki muu ovat hoidettavissa erilaisten resurssien kautta. Asenteeseen vaikuttaa käyttöönottoprosessin ilmapiiri ja se, miten prosessi alkaa. Toivottavasti Metron käyttöönottoprosessista opittiin jotain ja seuraava uusi, järjestelmä otetaan ilolla vastaan.

Opinnäytetyöni on ollut pitkä prosessi. Aihe pysyi samana 2½ vuoden ajan, opintojen aloittamisesta lähtien. Lähes jokainen kirjoittamani essee on tukenut opinnäytetyötäni. Kaikkein vaikeinta opinnäytetyössäni oli johtopäätöksien tekeminen. Onneksi tulkitoihin ei ole virallisia ohjeita. Yritin olla objektiivinen ja nähdä asiat puolueettomasta näkökulmasta.

LÄHTEET

Andersson, T. Kyselytutkimus-luento. 7.4.2011. Tampereen ammattikorkeakoulu.

De Rybel, S. TV-arkiston historia. [online] [viitattu 29.4.2011] Ylen intranet.

Elkad-projektin loppuraportti 2006. [online][viitattu 10.7.2012] Saatavissa: http://www.mamk.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/mamk/embeds/mamkwwwstructure/17950_1801-821-elkad_loppuraportti.pdf.

Eskola J. & Suoranta J. 2003. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino.

Julkinen palvelu -mitä se on? [online] [viitattu 30.8.2010] Saatavissa: http://yle.fi/yleista/mita_julkinen_palvelu_on_ylessa.shtml.

Kauranen P. 2008. Perinteisten TV-arkistojen hakukäytännöt ja ohjelmatyöntekijöiden käsityksen integroidun videoarkiston käyttöönoton vaikutuksista. Informaatiotutkimuksen pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto.

Kyselevät tutkimustavat [online][viitattu 20.5.2012] Saatavissa: <http://www2.uiah.fi/projekti/metodi/064.htm#select>.

KvantiMOTV: Kyselylomakkeen laatiminen [online][viitattu 20.5.2012] Saatavissa: <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kyselylomake/laatiminen.html>.

Laki elokuvien arkistoinnista 27.7.1984/576. [online][viitattu 10.7.2012] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/kumotut/1984/19840576>.

Lehtonen S. 2010. Maakunnallisen viestintäyhteistyön tehostaminen sidosryhmäsuhteita ja sidosryhmäviestintää kehittämällä. Case: Etelä-Savon maakuntaliitto. Jyväskylän yliopisto. [online][viitattu 16.12.2010]. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/25285/URN%3ANBN%3AFi%3AJyu-201009292795.pdf?sequence=1>.

Myllykangas P. 2009. Sidoryhmäsuhteet liiketoiminnan arvon luomisessa. Palveluyksiköstä liiketoiminnaksi, episodi yrityksen elämää. Tampereen yliopisto. [online][viitattu 9.7.2012]. Saatavissa: <http://acta.uta.fi/pdf/978-951-44-7623-5.pdf>.

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2009. Kehittämistyön menetelmät. Helsinki: WSOY.

Opetushallitus. Säädökset ja ohjeet. [online][viitattu 12.4.2013] http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/laadunhallinnan_tuki/wbl-toi/menetelmia_ja_tyovalineita/swot-analyysi.

PIRAMKin/TAMKIn www-sivut [online][viitattu 27.1.2013] Saatavissa: <http://www.piramk.fi/kirjasto/y003/33boolet.htm>.

Pk-yritysten johtamis- ja kehittämistyökalupakki. Oulun seudun ammattikorkeakoulu. [online][viitattu 12.4.2013] <http://www.oamk.fi/hankkeet/pkk/pakki/nykytila2.htm>.

Saksala, E. 2008. Asiaa ruudussa - TV-dokumentin anatomia. Helsinki: Like.

Tarkki, R. & Koivula, K., informaattikot. Haastattelu 14.4.2011. Yle.

Tekijänoikeusselvitykset 2002. Tv- ja radioarkistojen aineistojen käyttöluvat [online][viitattu 9.7.2012] Saatavissa:

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2002/liitteet/Selvitys2002_tv-arkistot.pdf?lang=fi.

Ylen strategia. [online] [viitattu 30.8.2010] Saatavissa:

<http://yle.fi/yleista/strategia.shtml>.

YLE Arkistomyynti. [online][viitattu 9.7.2012] Saatavissa:

http://ohjelmat.yle.fi/arkistomyynti/mita_arkistomyynti.

YLE Tallennemyynti [online][viitattu 9.7.2012] Saatavissa: <http://yle.fi/tallennemyynti/>.

LIITTEET

Liite 1. Arkistohaun hakuoperaattorit

- AND** *And-operaattorilla yhdistettyjen hakutermien pitää esiintyä samassa tietokannan dokumentissa (yhden ohjelman tiedoissa). Termit voivat esiintyä missä tahansa dokumentin kentässä.*
- OR** *Or-operaattorilla yhdistetyt hakutermit antavat tulosjoukkoon tietokannan dokumentit, joissa esiintyy yksi tai useampi hakutermeistä.*
- NOT** *Not-operaattorilla yhdistetyt termit antavat tulosjoukon tietokannan dokumentteja, joissa esiintyy ensimmäinen hakutermi, mutta ei jälkimmäistä.*
- SAME** *Same-operaattorilla yhdistetyt hakutermit antavat tulosjoukon, jossa hakutermit esiintyvät tietokannan dokumentin samassa kentässä tai tekstikappaleessa (Metron segmentissä), esim. dokumenttiohjelman aiheessa tai ohjelman kuvassa aikakoodien välissä.*
- WITH** *With-operaattorilla yhdistetyt hakutermit esiintyvät dokumentissa samassa virkkeessä. Termien järjestyksellä ei ole väliä. Metron taulukoissa kuten tekijät ja julkaisutiedot with termien välissä hakee yhdeltä riviltä*
- NEAR** *Near-operaattorilla yhdistetyt hakutermit esiintyvät dokumentissa vierekkäin. Termien järjestyksellä ei ole väliä.*
- ADJ** *Adj-operaattorilla yhdistetyt hakutermit esiintyvät dokumentissa peräkkäin siinä järjestyksessä, jossa ne on kirjoitettu hakulausekkeeseen. Esim. henkilöiden nimiä kannattaa yleensä hakea tällä operaattorilla.*

Liite 2. Informaattikoiden Tarkki ja Koivula pohjakysymykset 14.4.2011

Miten ja milloin Metron kehittäminen lähti liikkeelle?

Koska arkisto lähti tai pääsi mukaan? Mistä aloite?

Mihin asioihin kiinnitettiin huomiota kehityksessä?

Keneltä kaikilta kysyttiin kehittämiseen apua?

Yhteistyö Blue Orderin kanssa?

Kuka kouluttaa?

Oliko alusta lähtien selvää, että arkistolaiset kouluttaa?

Miksi Karo mukaan, miksi Ritva mukaan?

Miten käyttöliittymää kehitetään edelleen?

Millaisena näet Metron tulevaisuuden?

Kyselyssä esiin tullut toimittajien suurin toive oli saada käyttöliittymä selkeämmäksi. Mitä mieltä olet asiasta?

Metro-koulutuksen tilanne nyt?

Mitä mieltä olet Metroon liittyvästä tiedotuksesta?

Lakiosaston Marketta Kitin & Päivi Mooren rooli Metron tekijänoikeusasioiden kehittämisessä?

Metron käyttö/kehitystilanne nyt?

Liite 3. Metro-uutiskirje 28.9.2009

1(3)

Hei

Syksyn 2009 aikana tapahtuu työkuluissa muutoksia ja seuraavat asiat on syytä muistaa.

Laittakaa viestiä eteenpäin tarvitsijoille, kiitos.

TVKS POISTUU KÄYTÖSTÄ

TVKS poistuu käytöstä Metron käyttöönoton laajennuksen myötä 28.9.2009. Jos ohjelman lähetyspäivä on tämän jälkeen, sisältöilmoituksia ei voi tehdä TVKS:ään vaan ne tehdään Metroon. Muissa tapauksissa TVKS-sisältöilmoituksia saa tehdä 25.9.2009 klo 14.00 asti. Tämän jälkeen sisältöilmoitusten tiedot eivät enää siirry Metroon. Mikäli Sinulla on keskeneräisiä sisältöilmoituksia TVKS:ssä, kannattaa ne tehdä valmiiksi tai merkitä valmiiksi siinäkin tapauksessa, että jokin tieto jää uupumaan. Tarkennuksia voi myöhemmin tehdä Metroon.

Suosittelavaa on, että tarkistat TVKS:stä keskeneräiset sisältöilmoitukset omalla tunnuksellasi. TVKS:ään voi olla vahingossa jäänyt keskeneräisiä, valmiiksi kuittaamattomia ohjelmia.

Tarvittaessa saat listan puuttuvista sisältöilmoituksista TV-arkistosta.

Lisätietoja tarvittaessa Maiju Lassi (Hki) p. 4517 ja Heta Jokila (Tre) p. 6876

SISÄLTÖILMOITUKSEN TEKEMINEN METROON

Sisältöilmoitukset tehdään Metroon 28.9. jälkeen. Jokaisen TV-ohjelman sisältöilmoituksia tekevän on käytävä Sisältöilmoituksen tekeminen Metroon -kurssi. Kurssit alkavat 26.8. ja niitä on lähes päivittäin 25.9. asti ja sen jälkeen viikoittain koko loppuvuoden. Kurssille voi ilmoittautua Heran oppitorilla. Mikäli sisältöilmoituksia tekee joku,

2(3)

jolla ei ole YLEn henkilönnumeroa eikä hän pääse Oppitorille ilmoittautumaan, lähettäkää henkilön nimi ja haluttu kurssipäivä sähköpostilla projektikoulutus@yle.fi Mikäli indie-yhtiön kanssa on sovittu, että he tekevät ohjelman sisältöilmoituksen, myös heidät tulee kouluttaa. Tämä työnkulku on vielä yksityiskohtaisesti määrittelemättä, mutta ottakaa näissä tapauksissa yhteyttä projektikoulutus@yle.fi.

METROSSA OLEVAN MATERIAALIN KÄYTTÖOIKEUDET

Metroon siirryttäessä ei tule muutoksia ohjelmamateriaalin käyttöoikeuksiin. Metro on perusteiltaan avoin järjestelmä, jolloin kaikki näkevät kaiken sinne syötetyn materiaalin. Avoimuuden vuoksi on erittäin tärkeää tietää ohjelmien käyttöoikeustiedot ja osattava tulkita Metrossa olevat käyttöoikeusmerkinnät.

Tämän asian selventämiseksi järjestetään TV-ohjelmien käyttöoikeuksista koulutusta seuraavasti:

Tohloppin auditorio	22.9. klo 12.00 – 15.00
IP auditorio	23.9. klo 9.00 – 12.00, tilaisuus streamataan ja tallennetaan

TV-OHJELMIEN ARKISTOHAKU

TV-ohjelmien arkistohaut tehdään 28.9. jälkeen Metrosta. Hakuun voi käyttää Metron omia hakutoimintoja tai BRS-haun korvaavaa LLDS-hakua. Näiden hakutyökalujen koulutukset alkavat 5.10. ja niitä on lähes päivittäin koko lokakuun ajan ja sen jälkeen viikoittain koko loppuvuoden. Kursseilla voi ilmoittautua Heran oppitorilla. Mikäli arkistohakua tekee joku, jolla ei ole YLEn henkilönnumeroa eikä hän pääse Oppitorille ilmoittautumaan, lähettäkää henkilön nimi ja haluttu kurssipäivä sähköpostilla projektikoulutus@yle.fi

ALUEET

Seuraavilla aluepaikkakunnilla järjestetään Sisältöilmoituksen tekeminen Metroon – ja Ohjelmien haku Metrosta –kurssi paikanpäällä: Vaasa, Oulu, Jyväskylä, Kuopio, Lappeenranta ja Turku. Alue-uutisten ”alipaikkakunnilta” koulutettavat kootaan

koulutuksiin em. paikkakunnille. Nämä koulutukset pidetään 5.10. jälkeen ja tarkempi aikataulu selviää lähiaikoina.

Nauhat pois! –uitiskirje 1.9.10

Valokuvat Metrossa

Still-kuvat siirtyvät Kuva –ja Maria järjestelmistä Metroon syyskuun lopussa. Kuvien tallentaminen Kuva- ja Maria järjestelmään päättyy 9.9, mutta sieltä voi hakea vanhoja, ennen 9.9. tallennettuja kuvia marraskuun loppuun asti. Maria-järjestelmä jää Kuvapalvelun sisäiseksi tuotantojärjestelmäksi.

Kaikkien still-kuvia työssään käyttävien on syytä käydä Valokuvat Metrossa –koulutus, joita järjestetään Pasilassa, Tohlopissa sekä aluepaikkakunnilla. Koulutuksia on kaksi erilaista, toisessa käydään läpi pelkästään kuvien hakeminen ja siirtäminen Metrosta ja toisessa näiden lisäksi vielä kuvien tallentaminen Metroon. Pasilan ja Tohlopin koulutuksiin ilmoittaudutaan Heran Oppitorilla, kohdassa Tuotantotyö ja tekniikka >Tuotantoalusta > Valokuvat Metrossa, pelkkä haku/Valokuvat Metrossa, tallennus ja haku. Alueilla kaikki koulutetaan sekä kuvien hakemiseen että tallentamiseen ja koulutukset koordinoidaan kunkin Aluepäällikön toimesta.

Huomioitavaa Metro ja Interplay perusteet –koulutuksista

Metron ja Interplayn käyttäjätunnusten saamisen edellytyksenä on perusteet -koulutuksen käyminen.

Kun Yleen tulee uusi työntekijä, harjoittelija yms. joka työssään tarvitsee ko. järjestelmiä tai jos henkilö vaihtaa Ylen sisällä työtehtäviä, on erittäin tärkeää, että koulutukset otetaan huomioon työntekijän perehdyttämistä suunniteltaessa. Ko. kurseissa kouluttajina toimivat lähitukitiimiläiset, jotka eivät ehdi tukitehtävien ohella antaa henkilökohtaista peruskoulutusta erikseen jokaiselle tarvitsijalle.

Interplay Hki ja Tre –järjestelmiin annetaan koulutusta pitkin syksyä ja niihin voi ilmoittautua Heran Oppitorilla, kohdassa Tuotantotyö ja tekniikka > Tuotantoalusta.

HUOM!!! Kaikki Ylen interplay –järjestelmät ovat kansiorakenteeltaan ja työnkulultaan erilaisia, joten jos sinulla on esim. käyttöoikeudet Interplay Hki –järjestelmään ja

siirryt käyttämään Interplay Tre järjestelmää, ilmoittaudu Interplay Tre perusteet - koulutukseen tai ota yhteyttä lähitukeen vierihoidon saamiseksi. Vierihoidoa annetaan Interplay –klinikoilla, jonne voi tulla myös kertaamaan unohtuneita työnkuluja. Interplay Hki -klinikoita järjestetään Pasilassa torstaisin klo 9.00-16.00 luokassa TMT1077 seuraavina päivinä:

- 9.9. Klinikka
- 14.10. Klinikka
- 28.10. Klinikka
- 11.11. Klinikka
- 25.11. Klinikka
- 9.12. Klinikka

Tohlopissa klinikkapäivät ovat keskiviikkoisin klo 9.00-16.00 Iplay -luokassa 1328 seuraavina päivinä:

- 29.9. Klinikka
- 13.10. Klinikka
- 20.10. Klinikka
- 27.10. Klinikka
- 10.11. Klinikka
- 17.11. Klinikka
- 24.11. Klinikka
- 8.12. Klinikka
- 15.12. Klinikka

HD-materiaalin tilausohje

Ylessä on määritelty HD-materiaalin tekniset vaatimukset, joita tulee noudattaa HD-materiaalia tilatessa. Ohjeet löytyvät Intrasta, [Oppiminen > Tuotantotyö ja tekniikka > Koulutus- ja tukimateriaalit > Ohjelmamateriaalin tilausohjeet](#) sekä Internetistä <http://yle.fi/tekniikka/?ID=248&group=248>

Free-kuvaajien/leikkajien kalustot, tiedostomuunnokset ja ns. oudot fileet

Kaikkien materiaalia tai työtä YLEn ulkopuolelta tilaavien on ETUKÄTEEN varmistettava, että materiaali on soveliaista käytettäväksi YLEn tuotantoympäristössä. Osa esim.

HD-videokameroista tuottaa tiedostoja, joita ei saada muunnettua tai auki YLEn Avi-deissa. Ainoa varma tapa varmistua tästä on TESTATA koko työnkulku etukäteen.

Jatkokäyttöön soveltuvat:

Video-koodekki	Tiedostokääre/Wrapper
Avid DV	. mov tai . avi tai . mxf
DV PAL	.mov
Avid DNxHD-perhe	. mov tai . avi tai . mxf
Audio	
48 Khz 16 bit	.wav tai .mxf (PCM)

Avidin koodekit ovat ilmaiseksi ladattavissa netistä ja asennettavissa myös muihin kuin Avid-leikkaamoihin (Premier, FinalCutPro). Näiden käyttämistä voi ja tulee siis vaatia ulkopuolisilta tuotantoyhtiöiltä. Avidin koodekin käyttäminen takaa sen, että kuvanlaatu ei muutu huonommaksi kun materiaali tuodaan YLEen ja siirrot ovat nopeita, koska videota ei kirjoiteta uudestaan toiseen muotoon. Väärän audio-formaatin käyttö voi myös kokonaan estää tiedostojen avaamisen, vaikka kääre olisi oikea sinänsä.

Jos materiaalia tulee säännöllisesti tiedostoina ulkopuolelta, voidaan siirtoja automatisoida käyttäen Interplay-järjestelmien FlipFactory-muunnospalvelimia. Jos ohjelmasi tarvitsee tällaista palvelua, ota yhteys tv-lähitukeen.

JOS kaikesta huolimatta YLEen on tilattu materiaalia, joka on pakko kikkailla erilaisten muunnosten avulla toiseen muotoon, **oikea osoite tälle työlle on D-keskus.** TV-LÄHITUKI EI HOIDA TIEDOSTONMUUNNOS PALVELUA jälkikäteen, mutta auttaa ja konsultoi mielellään etukäteen toimivien ratkaisujen selvittämiseksi. YLE Tuotannon editit eivät myöskään tee muunnoksia eikä leikkaajilla ole tähän välineitä tai osaamista.

Materiaalin omistajan tulee huomioida, että selvitystyö millä ohjelmalla muunnos saadaan tehdyksi ja sitten varsinainen tiedostomuunnos voi olla todella hidasta! Mitään takeita sille, että kaikki maailman oudot fileet ylipäätään saadaan auki ei voida antaa.

Varmista siis asiat etukäteen! Kysy neuvoa lähituesta . Jos et ymmärrä mitään näistä asioista, pyydä materiaalin toimittajaa ottamaan suoraan yhteyttä lähitukeen. Älä tilaa sikaa säkissä! Ulkomaisia toimijoita voi pyytää lähettämään koe-fileen etukäteen.

YLE Tekniikan materiaali-ohje netissä:

<http://www.yle.fi/tekniikka/?ID=248&group=248>

Sisältää ohjeet valmiiden ohjelmien teknisistä vaatimuksista. Indie-sopimukseen tulisi kirjata, että näitä on noudatettava.

D-keskuksen tilannekatsaus

D-keskus on kesällä testannut lähetyšnauhojen digitointia METROon. Lähetyspäivästä 13.9.2010 alkaen kaikkien tv-kanavien arkistousinnat digitoidaan D-keskuksessa Plasman lähetyksien perusteella ilman erillistä tilausta. D-keskus merkitsee digitoidun ohjelman METROssa lähetyksivalmiiksi, minkä jälkeen myös Plasma tunnistaa olemassa olevan digitaalisen median. Muiden kuin lähetykseen menevien kuvanauhojen digitointiprosessit ovat D-keskuksessa kehitys- ja testausvaiheessa. Tavoitteena on ottaa käyttöön METROn digitointitilaus-toiminnallisuus vuoden 2010 loppuun mennessä.

Interplay-järjestelmien käytössä huomioitavaa

Ääkköset ja erikoismerkit aiheuttavat Interplay-työnkuluissa ongelmia yllättävissä paikoissa, huomioithan, että

1. P2 Viewerilla tehtävään Meta-tiedostoon ei saa laittaa ääkkösiä ja erikoismerkkejä mihinkään kenttään. Välilyöntikin on korvattava joka paikassa alaviivalla _ , jonka saat painamalla shift ja tavuviiva
2. Avidin puolella ääkkösiä saa käyttää vain lokaattoreihin ja Comments-kenttään. Klipin ja sekvenssin nimi siirtyy monissa tilanteissa tiedoston nimeksi, jolloin ääkköset ja erikoismerkit aiheuttavat ongelmia.

Liite 5. Metron hakukoulutuksen asialista (lyhennetty versio)

1(4)

4.10.2009/ rt & hf, muokk. kk & pp

1. Kurssin aikataulu ja tavoitteet (Karo)

- Me olemme Petra ja Karo, voisiko osallistua kertoa, keitä ovat ja mitä tekevät
- Jaetaan oppaat (hakupikaopa & Metro- ja LLDS-hakujen erot)
- päivän aikataulu: Metro-haku (alku + käyttöliittymä + Metro-haku klo 9-10.30), 10 min tauko noin 10.30, LLDS-haku (10.45-11.30), EDL:n teko (11.30-12.00)
- Aloituspölinät: kaksi kalvoa ja Metron hyödyt

2. Yleistä (Petra)

- YLE koulutuksen pajatilan esittely (paja.yle.fi/pajat/ylekoulutus) -> Koulutus- ja tukimateriaali -> Ohjelmien haku Metrosta -kansio
- Valmiina:
  - LLDS- ja Metro-haun pikaopas
  - Metro- ja LLDS-haun erot
  - Materiaalin vieminen (exportointi) Medwayn kautta InterPlayhin/Stand alone Avidiin

3. Metron käyttöliittymä (Petra)

- [Sisäänkirjautuminen + osoite kirjanmerkkeihin](#)
- Metron käyttöliittymä ja kansiot
  - Näytön värin vaihtaminen
  - Käyttöliittymän esittely:
    - [quick-haku](#) tuotantonumerolla (yksinkertainen haku, kunkku 4244121(5000)*)
      - [Hakutulostila](#)
      - [Liikkuminen hakutulosten ja hakuikkunan välillä](#)
      - [Lomakkeiden esittely](#)
      - [Player](#)
        - Videon katselu
          - Pikanäppäimet
          - [Pikanäppäimet \(oppaan liitteenä -Karo kertoo\)](#)
          - View-valikon takaa voi valita mm. [Always on top, Stratum...](#)

4. Metro-haku (Karo)

- Kaksi hakujärjestelmää: Metron oma haku + LLDS-haku
- Mitä Metrosta voi hakea (näytä Quick-hakulomakkeella)
  - Ohjelma-luokka
  - Trailer
  - Valokuva/kuva
  - Klippi
  - Uutisten käsiarkisto
  - Filmi
    - [Esim. Jää hyvästi Amuri]
- **Quick-pikahaku(lomake)**
  - Tuotannolliset, eksaktit haut

- Esim. 4244121*
- **Televisio-hakulomake**
  - Televisio-hakulomakkeelle on koottu tiettyjä usein käytettäviä hakukenttiä valmiiksi
    - esim. Ajankohtainen kakkonen & 22.9.2009
  - Haku lähetyspäivämäärällä
  - Strata-haku (haku sisällönkuvailuraidalta)
    - Esim. Find: media_* + All-raidalle: urpilainen
- **Combined-hakulomake**
  - Combined-hakulomakeella on yhdistettynä erilaisia hakumahdollisuuksia. Combined hakulomakkeella voidaan tehdä monimutkaisia ja tarkkoja hakuja eli kohdistaa hakusanansa juuri tiettyyn Metron kenttään tai sisällönkuvailuraidalle. Lisäohjeita pikaoppaasta.
  - [Nauhannumerohaku, esim. 1be-130489
    - ei voi kirjoittaa näin, vaan on haettavissa nauhannumeron eri osat omista kentistään:]
  - Voi hakea millä tahansa kentällä, esim. Plasman luokituksella.
- **Käsiarkisto-haku (Petra)**
  - esimerkkejä *myrsky*, rautatieasema, *kolari*, michael jackson (aikarajoite)
    - Hakutulosten tallentaminen (Karo)
    - **Printtaus maininnalla**
    - **Kopiointi esim. wordiin maininnalla**

Pitää lopettaa viimeistään 10:30.

5. LLDS-haku (Karo)

- LLDS:n hakusovellus joka on integroitu Metroon.
- Tarvittiin koska...
- Metron tiedot päivittyvät LLDS:ään noin viiden minuutin välein
- Avataan LLDS -painikkeesta, avautuu Metron hakuikkunan päälle.
- Vain yksi LLDS-istunto voi olla kerrallaan auki (Metrossa voi olla useita).
- [LLDS:ään pääsee nyt vain Metron kautta, tulevaisuudessa myös BRS:stä (METRO-kanta).]
- Suht samanlainen toiminnoltaan kuin entinen BRS.
- Vanha BRS:n TVAR-kanta säilyy haettavana sellaisenaan – ei siis kartu (muumio-tietokantana).
- Mitä LLDS:stä voi hakea?

LLDS hakulomake yleisesittely:

- Paluu Metroon ja takaisin
- Valmiita yleisimmin käytetyt hakukentät
- Kaikkia hakukenttiä ei tarvitse täyttää
- Hakuoperaattorit (pikaoppaan liitteenä)

- Suomen kielen tuki
- Uutta BRS:ään verrattuna: kokoelmahaku hakulomakkeelta
+ yhdistelmäkentät
- Ohjeet

Hakeminen LLDS:stä (käydään hakulomakkeen kentät läpi):

- Hae: Silminnäkiä
  - Ohjelman nimi -kenttä hakee kaikista ohjelman nimistä
  - Tulostustietojen esittely
  - Dokumenttietojen esittely ("Olkiluodolta ikuisuuteen")
    - Haku vapaateksti- ja Ohjelman nimi -kentistä: mccooy + TV-
uutiset
    - Insertti-haku
    - Hakusanat kannattaa hakea tähän kun hakee inserttiä tai yhtä
segmenttiä
- Insertti-hakua kannattaa käyttää kaikissa sisältöhaussa,
koska tiedot eivät tulostu silloin kahteen kertaan! Sisältöä
koskevia hakusanoja ei kannata kirjoittaa Vapaateksti- ja
Sisältö-kenttiin!**
- Päivämäärähaut
  - Yhdistelmäkentät
  - Kokoelma-hakukentät
  - Hakuhistoria

6. **Löydetyn materiaalin käyttöoikeuksien tulkitseminen** **(Karo)**

- Jos ei ole lähetetty, ei saa käyttää -> Ks. julkaisuvälilehti
- Jos uuden lähetetyn ohjelman Käyttöoikeudet-välilehdellä ei
käyttöoikeustietoja, käyttöoikeudet on selvitettävä ennen käyttöä.
- Käyttöoikeusvalikoilla kerrotaan ennen kaikkea, millaiset oikeudet on
ohjelman käyttöön osina muissa ohjelmissa.
- Uusien ohjelmien käyttöoikeustiedot:
- Vanhojen ohjelmien käyttöoikeusfraasit
- Osa käyttöoikeusteksteistä vanhentuneita
- Ole varovainen erityisesti Uutisten käsiarkiston EV-materiaalin kanssa,
koska
tulostustietojen voi lukea EBU, vaikka onkin alkuperältään aivan jotain
muuta.
Tarvittaessa yhteys uutisten EV-toimittajiin.
- YLE koulutuksen ja lakiasioiden sivuille tulossa Mooren & Kitin ohjeita
käyttöoikeuksista ja täpityksistä. Auttavat myös oikeuksien tulkinnassa.

OMATOIMISTA HAKUHARJOITTELUA 5-10 MIN.

- ### 7. **Hakutulosten tallentaminen Collection Folderiin LLDS:stä (Petra):**
- Ohjelmatietojen tallentaminen kokoelma-kansioon (Collection
Folderiin)
-Kansion luominen
  - **Hakutulosten tallentaminen Collection Folderiin Metrossa**
-Kansion tyhjentäminen ja poistaminen
-Printtaus

- Word
- Kansioiden jakaminen

8. Materiaalin siirtäminen tuotantojärjestelmiin = EDL:n tekeminen (Petra)

- EDL-lista =
  - Yhteen edl:ään voi tallentaa materiaalia vain yhdestä objektista (Medway-siirto ei muuten onnistu vielä).
- **EDL-kansion tekeminen**
- **Uuden EDL-listan tekeminen** (johon kerätään EDL:iä)

Kokonainen ohjelma siirretään EDL-kansioon aktivoimalla EDL-kansion alle luotu EDL-lista ja painamalla vihreää nuolta. Kokonaisen ohjelman siirtoon ei kannusteta, koska se kuormittaa Metroa.

- **Kaksi tapaa tehdä EDL**
- 1) **EDL:n tekeminen storyboardilta ja lighttablelta**
  - esim. Kuningaskuluttaja 42441215
- 2) **EDL:n tekeminen videon katselun kautta**
  - **Videon kautta tehdyn EDL:n tallentaminen EDL-kansioon**
  - **Videon siirtäminen Medwayhin ja sieltä Avidiin**
  - ks. Majurin tekemä ohje

OMATOIMISTA EDL-HARJOITTELUA 5-10 MIN.

9. **Lopuksi:**
- Kertaus mitä kannattaa hakea Metro-haulla ja mitä LLDS-haulla
  - Nauhatilaus/Digitointitilaus TV-arkistosta kuten ennenkin
  - Digitointipyyntö D-keskukseen vasta ensi vuoden alusta lähtien

Liite 6. Kysely

1(4)

Opiskelen Tampereen ammattikorkeakoulussa ylemmän ammattikorkeakoulun media-nomi-tutkintoa ja opinnäytetyöni aiheena on tutkia, miten Ylen toimittajat käyttävät Metroon arkistoitua videomateriaalia.

Opinnäytetyöni tarkoituksena on löytää uusi työprosessi helppoon ja arkipäiväiseen Metron videomateriaalin käyttöön toimittajille ja tutkimukseni tueksi on ohessa muutama kysymys Metron käytöstä.

Kyselyn tulokset tulevat olemaan tärkeässä roolissa tutkimuksessani, koska niiden perusteella voidaan lähteä etsimään ratkaisumalleja kipukohtiin. Vastaukset tallentuvat nimettöminä. Vastaaminen vie 5-10 minuuttia.

Yhteystietonsa jättäneiden kesken arvotaan Stockmannin 20 euron lahjakortti ja Armi-tuotteita.

Vastaathan perjantaihin 6.5. mennessä.

Petra Palola, tuotantokoordinaattori & Metro-kouluttaja
petra.palola@yle.fi
p. 03-3456452, 0400-330050

Sukupuolesi?

- Mies
 Nainen

Ikäsi?

- 20 v.
 21 v.-30 v.
 31 v.-40 v.
 41 v.-50 v.
 51 v.-60 v.
 61 v. -

Millaiset tietotekniset taitosi ovat?

- Osaan käyttää tietokonetta hyvin (Avid, iPlay jne).
 Minulla on perustietokonetaidot.
 Osaan käyttää tietokonetta sen verran kuin työssä tarvitsee.
 Tarvisin lisää koulutusta perustietokonetaitoihin.
 Other:

Kuinka usein käytät Metroa?

- Joka päivä
- Joka viikko
- Kerran, pari kuukaudessa
- Harvoin
- En käytä Metroa

Jos käytät Metroa harvoin, tunnetko osaavasi käyttää Metroa tarpeeksi ja muistat, miten se toimii seuraavallakin kerralla?

- Kyllä
- Ei

Mihin käytät Metroa?

- Omaan ohjelmaan tulevan arkistomateriaalin hakemiseen (Ylen omat arkistot).
- Omaan ohjelmaan tulevan arkistomateriaalin hakemiseen (EV-arkisto).
- Arkistomateriaalin katseluun ideointitimoissa.
- Oman ohjelman katsomiseen.
- DVD:n tekemiseen.
- En käytä Metroa, joku muu hakee arkistomateriaaliini.
- En käytä Metroa ollenkaan.
- Other:

Jos et käytä Metroa ollenkaan, miksi et?**Mitä hakuliittymää käytät arkistomateriaalin hakemiseen?**

- Metron omaa hakujärjestelmää.
- HAKU/Arkistohaku-liittymää.
- En osaa sanoa.

Syksyllä 2009 Metron käyttöä opetettiin laajasti Ylessä. Miten opetit käyttämään Metroa?

- Kävin syksyllä 2009 kahdella eri kurssilla: Metron perusteet ja Arkistomateriaalin haku Metrosta.
- Kävin syksyllä 2009 Arkistomateriaalin haku Metrosta -kurssilla.
- Kävin syksyllä 2009 Metron perusteet -kurssilla.
- En ehtinyt opiskelemaan Metron käyttöä syksyllä 2009, joten kävin Metron perusteet -kurssilla myöhemmin.
- En ehtinyt opiskelemaan Metron käyttöä syksyllä 2009, joten kävin Arkistomateriaalin haku Metrosta -kurssilla myöhemmin.
- En ehtinyt opiskelemaan Metron käyttöä syksyllä 2009, joten kävin Metron perusteet - ja Arkistomateriaalin haku -kurseilla myöhemmin.
- Olen käynyt Metro-kurssien lisäksi kertauskurseilla.
- Informaatikko on vierihoitona opettanut käyttämään Metroa.
- Tuotantokoordinaattori on vierihoitona opettanut käyttämään Metroa.
- En ole käynyt kurssilla, vaan opetellut itse.
- En ole käynyt kurssilla enkä osaa käyttää Metroa.
- Other:

Oletko saanut tarpeeksi koulutusta Metron käyttöön?

- Kyllä
- En

Mitkä ovat olleet yleisimpiä ongelmia Metron käytössä?

- Metroon ei pääse kirjautumaan sisään.
- Haku ei toimi.
- En löydä tarvitsemaani materiaalia.
- Materiaalin haku vie liikaa aikaa.
- En tiedä mitä hakulomaketta pitäisi käyttää.
- En ymmärrä materiaalin käyttöoikeuksia.
- En käytä materiaalia, koska sillä on monimutkaiset käyttöoikeustiedot.
- EDL-listan tekeminen ei onnistu.
- EDL-listan tekeminen on vaikeaa.
- En tiedä, mihin materiaali pitää siirtää.
- En saa siirrettyä materiaalia Metrosta Medwaylle.
- Materiaalin siirtyminen Medwaylle/iPlayhin vie liikaa aikaa.
- Materiaalin siirtäminen tuntuu liian vaikealle ja tekniselle.
- Medwayn käyttö on vaikeaa.
- Koska käytän Metroa harvoin, en muista, miten se toimii.
- En löydä ohjeita Metron käyttöön.
- En pysty katsomaan materiaalia.
- Metron käyttöliittymä ei ole selkeä tai johdonmukainen.
- Kaikkia ohjelmia, joita arkistomateriaalin hakuun tarvitaan, ei löydy koneelta.
- Other:

Rajoittavatko käyttöoikeudet arkistomateriaalin käyttöä työssäsi?

- Kyllä
- Ei

Mitkä ovat olleet yleisimpiä ongelmia arkistomateriaalien käyttöoikeuksien tulkinnoissa?

- En löydä ohjeita käyttöoikeuksien tulkitsemiseen.
- En osaa tulkita käyttöoikeuksia.
- Käyttöoikeudet ovat liian vaikeita.
- En tiedä, keneltä kysyä apua käyttöoikeuksien tulkitsemisessä.
- Käyttöoikeuksien selvittäminen vie liikaa työaikaa.
- Käyttöoikeuksien selvittäminen on salapoliisityötä.
- En löydä käyttöoikeustietoja.
- Other:

Kerro lyhyesti, miten Metro on vaikeuttanut työntekoasi.**Kerro lyhyesti, miten Metro on helpottanut työntekoasi.**

Mitä parantaisit Metrossa? Valitse kolme vaihtoehtoa.

- Käyttöliittymä selkeämmäksi
- Vain yksi hakujärjestelmä
- Vähemmän klikkailuja
- Materiaalin siirtäminen helpommaksi
- Ei EDL-listoja, vaan kokonaisten ohjelmien siirtämistä
- Käyttöoikeuksiin helpot ohjeet
- Käyttöoikeuksien tulkinta helpommaksi
- Other:

Jotain muuta sanottavaa Metrosta?**Jos haluat osallistua arvontaan, anna koko nimesi ja sähköpostiosoitteesi:**

Liite 7. Kyselyn tulokset

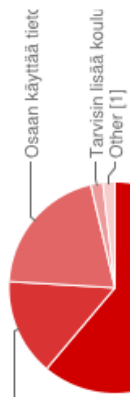
1(10)

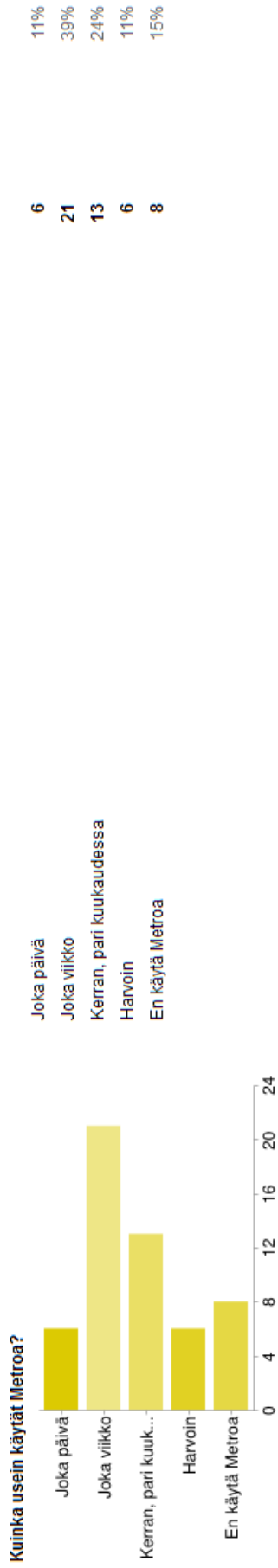
Millaiset tietotekniset taitosi ovat?

stietokoneidot. [8]

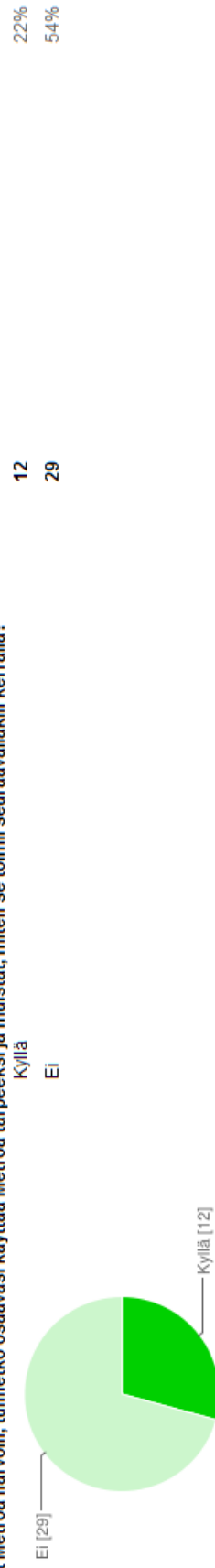

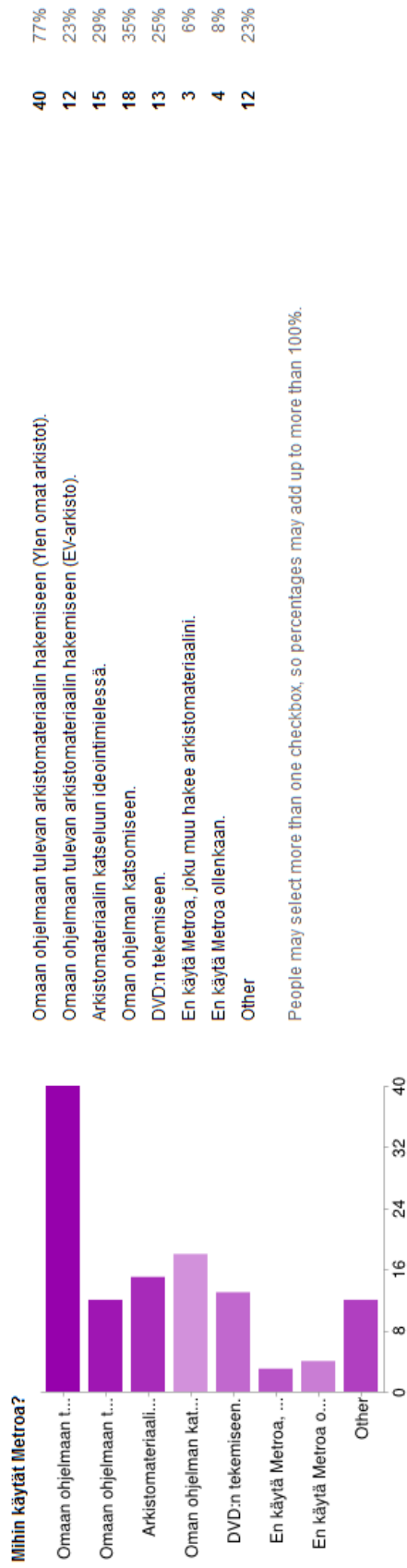
wid, iPlay jne). [33]

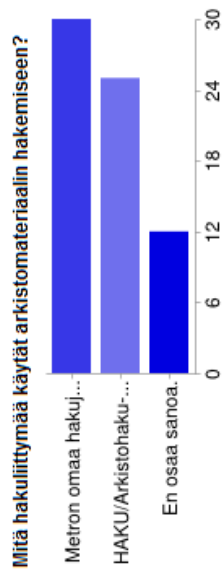
Osaan käyttää tietokoneita hyvin (Avid, iPlay jne).	33	61%
Minulla on perustietokoneidot.	8	15%
Osaan käyttää tietokoneita sen verran kuin työssä tarvitsee.	11	20%
Tarvisin lisää koulutusta perustietokoneidoihin.	1	2%
Other	1	2%

Jos käytät Metroa harvoin, tunnetko osaavasi käyttää Metroa tarpeeksi ja muistat, miten se toimii seuraavallakin kerralla?

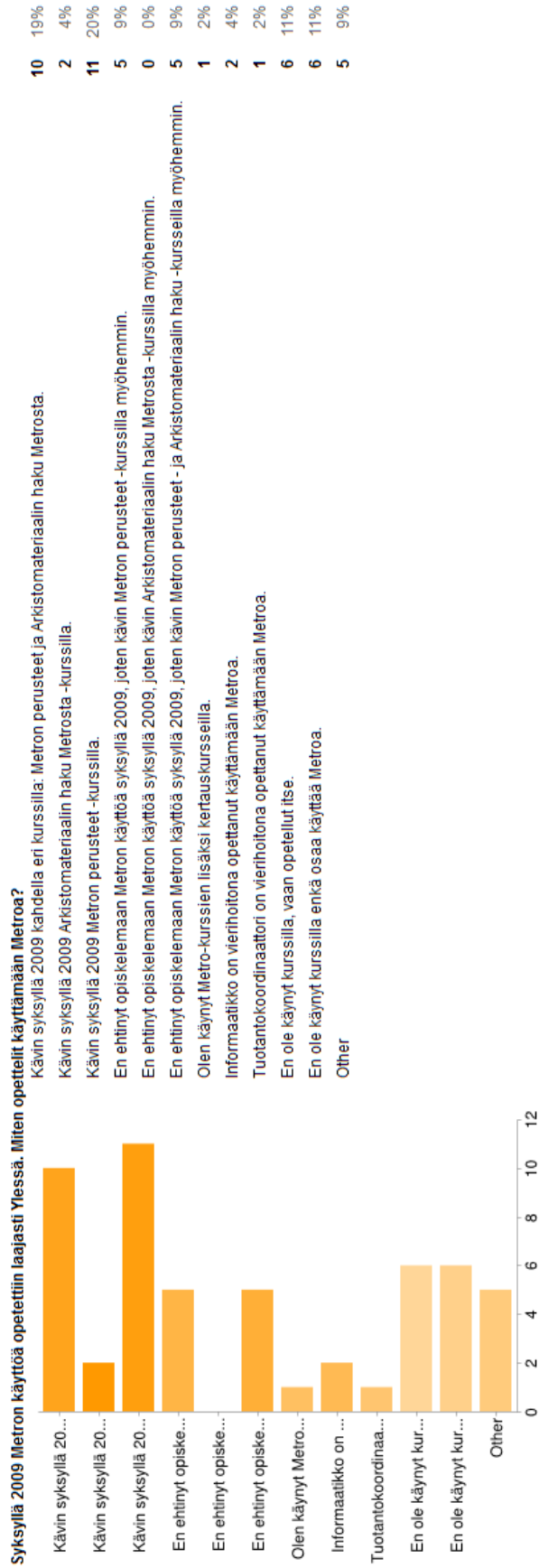

Metron omaa hakujärjestelmää.
 HAKU/Arkistohaku-liittymää.
 En osaa sanoa.

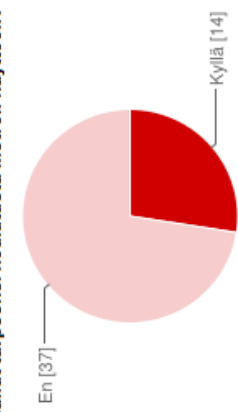
30
 25
 12

58%
 48%
 23%

People may select more than one checkbox, so percentages may add up to more than 100%.

Oletko saanut tarpeeksi koulutusta Metron käyttöön?

Kyllä
En

14
37

26%
69%

Mikä ovat olleet yleisimpiä ongelmia Metron käytössä?

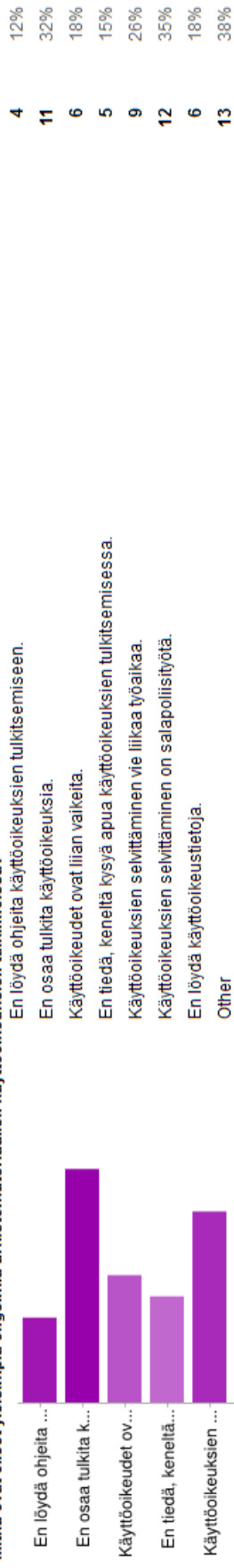

People may select more than one checkbox, so percentages may add up to more than 100%.

Rajoittavako käyttöoikeudet arkistomateriaalin käyttöä työssäsi?

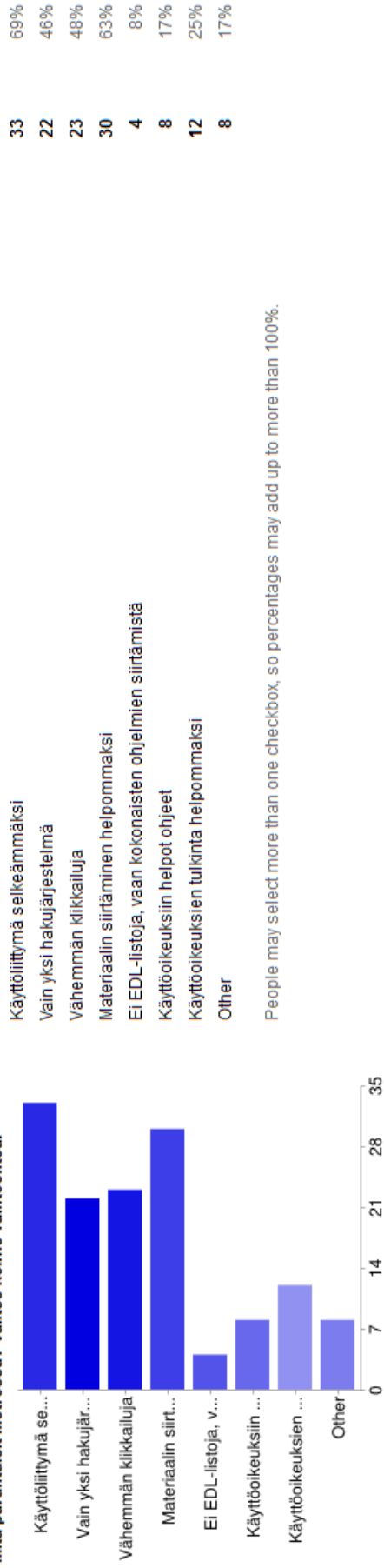
Mitkä ovat olleet yleisimpiä ongelmia arkistomateriaalien käyttöoikeuksien tulkinnoissa?

People may select more than one checkbox, so percentages may add up to more than 100%.

Mitä parantaisit Metrossa? Valitse kolme vaihtoehtoa.

People may select more than one checkbox, so percentages may add up to more than 100%.

Liite 8. Sähköpostihaastattelun kysymykset 5/2011

1(2)

Hei ja kiitos, kun ehdit käyttää aikaasi tähän sähköpostihaastatteluun! Huhtikuiseen kyselyyn ja näiden haastatteluvastauksien perusteella pääsen kokoamaan Metroon liittyviä ongelmia ja auttamaan TV-arkistoa selvittämään niitä. Tuloksilla on tärkeä rooli, koska vain käyttäjiltä saatujen tietojen perusteella tiedetään, missä mättää. Haastattelu käsittelee pääasiassa ainoastaan videomateriaalin käyttöä Metrossa, joten riittää, kun vastaukset käsittelevät niitä eikä radio-, musiikki-, tehoste- tai valokuva-arkistoa tarvitse ottaa huomioon.

Jos minulle herää jostain vastauksista lisäkysymyksiä, esitän niitä uudessa viestissä.

Parhain terveisin Petra Palola

petra.palola@yle.fi, 0400-330050

- 1) Mikä on tittelisi ja mitkä ovat päätyötehtäväsi Ylessä?
- 2) Millaiset tietotekniset taitosi ovat? Millaisissa asioissa sinulla on puutteita osaamisessa tietokoneen käyttöä koskien? Missä olet hyvä?
- 3) Millaisen koulutuksen sait Metron käyttöön? Kuka/mikä sinua opetti? Oliko koulutusta tarpeeksi?
- 4) Millaisia tarpeita sinulla on Metro-koulutukseen tällä hetkellä? Mitkä alueet Metron käytössä vaativat päivitystä? Mitä mieltä olet Metron vierihoidosta?
- 5) Tuliko Metron käyttö sinulle yllätyksenä v. 2009? Keskusteltiin työyhteisössä asiasta ennen koulutuksia? Muuttuiko työnkuvasi Metron myötä? Negatiivisesti/positiivisesti?
- 6) Kuinka usein ja mihin käytät Metroa?
- 7) Usea huhtikuiseen kyselyyn vastanneista on sitä mieltä, että BRS oli parempi systeemi kuin LLDS (nyk. HAKU). Käytitkö BRS-hakuja jo ennen Metroa? Eroaako BRS-haku mielestäsi Metron hauista?
- 8) Kun haet arkistomateriaalia Metrosta, osaatko kohdistaa oikeat haut Metron omaan hakuun ja oikeat haut LLDS-hakuliittymään (nyk. HAKU)? Onko sinulle selvää, mitkä ovat näiden kahden hakupaikan erot?
- 9) Kun haet arkistomateriaalia, ovatko hakutulokset mielestäsi oikeita? Kaipaako Googlen kaltaista hakua, jossa tuloksena voi olla mitä vain, joka on lähellä hakemaasi sanaa? Käytätkö hakiessasi Boolean operaattoreita (and, with...)?

- 10) Huhtikuisen kyselyn perusteella suurin ongelma toimittajien Metron käytössä oli se, että toimittaja ei löydä tarvitsemaansa materiaalia tai toimittaja käyttää Metroa liian harvoin muistaakseen, miten se toimii. Onko sinulla tällaisia ongelmia? Onko sinulla vinkkejä muille toimittajille, miten pääsisi eroon tällaisista ongelmista?
- 11) Mitä mieltä olet Metron ulkonäöstä? Onko Metron käyttö sekavaa käyttöliittymän ulkonäön takia?
- 12) Huhtikuisen kyselyn perusteella suurin ongelma toimittajien Metron käyttöoikeuksien tulkinnoissa oli se, ettei käyttöoikeuksia osata tulkita tai käyttöoikeuksien selvittäminen on salapoliisityötä. Onko sinulla tällaisia ongelmia? Selvitätkö itse arkistomateriaalin käyttöoikeudet? Jos niissä on ongelmia, keneltä kysyt apua? Onko avunsaaminen selkeää?
- 13) Metron ulkonäkö vai käyttöoikeudet? Kumpi näistä on sinulle haasteellisempi osa-alue?
- 14) Neljäs kyselystä noussut ongelma oli materiaalin siirtäminen Metrosta iPlayhin. Onko sinulla ollut ongelmia materiaalin siirtämisessä? Miten ongelmat ilmenevät?
- 15) Digitointi ja arkistossa juokseminen on vähentynyt Metron myötä, mitä muuta työnteossa on muuttunut?
- 16) Ylessä on edelleen paljon ihmisiä, jotka käyttävät vanhaa BRS-hakua tai pyytävät muita hakemaan arkistomateriaalia heille. Käytätkö/käyttäisitkö edelleen tätä työtapaa, vaikka nyt on mahdollisuus nähdä minuuteissa materiaali suoraan omalta koneelta?
- 17) Kaipaako selkeyttä Metron työprosessiin eli siihen, kuka tekee, mitä tekee ja missä järjestyksessä? Mitkä työvaiheet toimivat, mitkä eivät toimi?
- 18) Osaatko ratkaista Metroon liittyvät ongelmat? Milloin kysyä kaverilta, milloin soittaa 5858:iin, milloin lähitukeen tai milloin arkistoon? Millaista tukea kaipaavat Metron käyttöön?
- 19) Mitä mieltä olet ihmisten asenteista Metroa kohtaan? Mitä sanoisit ihmiselle, joka sanoo, ettei käytä Metroa, koska ei osaa käyttää sitä? Oletko kertonut kollegoille, kuinka Metro on helpottanut työntekoasi? Mikä motivoisi toimittajia käyttämään Metroa?